

Nr 166.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående försäljning av vissa kronoegendomar och upplåtande av lägenheter från sådana egendomar m. m.; given Stockholms slott den 18 februari 1927.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt i punkterna 1:o—22:o.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Paul Hellström.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 18 februari 1927.

Närvarande:

Statsministern EKMAN, ministern för utrikes ärendena LÖFGREN, statsråden THYRÉN, RIBBING, MEURLING, GÄRDE, PETERSSON, HELLSTRÖM, ROSÉN, HAMRIN, ALMKVIST, LYBERG.

Departementschefen, statsrådet Hellström anför:

Innan jag anmäler ett flertal till behandling föreliggande ärenden rörande försäljning av kronoegendomar och upplåtande av lägenheter från sådana egendomar, anhåller jag att få redogöra för handläggningen av riksdagens skrivelse den 10 mars 1926, nr 70, vari riksdagen anhållit, att Kungl. Maj:t måtte efter verkställd undersökning låta utarbета en plan för styckning av härför lämpade kronoegendomar samt för 1927 års riksdag framlägga förslag i ämnet.

Riksdagens skrivelse nr 70/1926 om styckning av kronoegendomar.

Förenämnda riksdagsskrivelse var föranledd av följande inom riksdagen 1926 väckta *motioner*, nämligen dels de två likalydande motionerna I: 90

Bihang till riksdagens protokoll 1927. 1 saml. 142 häft. (Nr 166.)

och II:130, i vilka hemställdes, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att förslag skyndsammast framlades för riksdagen i fråga om styckning och upplåtande av därtill lämpliga kronoegendomar till mindre jordbruk, dels ock de två likalydande motionerna I:148 och II:189, vari hemställdes, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ville anhålla, att Kungl. Maj:t efter verkställd undersökning måtte låta utarbета en plan för styckning av härför lämpade kronoegendomar samt för nästkommande riksdag framlägga förslag i ämnet.

I utlåtande nr 14/1926 hemställde *jordbruksutskottet*, att motionerna i fråga icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd. Vid utlåtandet var emellertid fogad en *reservation* av fyra utskottsledamöter, vari uttalades, bland annat, följande. Någon styckning av hel egendom eller försäljning av jordområden av den storlek, att de kunde sägas utgöra fullständiga jordbruk, hade ytterst sällan förekommit, delvis beroende på ringa efterfrågan. Anledningen till att så få egnahemsspekulanter i dessa fall anmält sig till erhållande av jord torde vara att söka i ovissheten om, huruvida en jorduppdelning verkligen komme att ske, eller berodde på att några särskilda för mindre jordbruk lämpliga områden icke varit ifrågasatta till utbrytning. Det vore nödvändigt att i största möjliga mån skaffa utkomst åt vårt befolkningsöverskott, och jordbruket torde därvidlag erbjuda de största möjligheterna. I första hand borde de kronoegendomar, som lämnade obetydlig nettoavkastning och vilkas åbyggnader under den närmaste tiden otvivelaktigt komme att ådraga staten stora kostnader, utläggas till självständiga mindre jordbruk av lämplig storlek, och dessa jordbruk borde upplåtas till mindre bemedlade, kunniga och dugliga jordbrukare, efter värdering med hänsyn tagen till den nybildade fastighetens avkastningsvärde. Då det i vissa fall kunde tänkas, att spekulationsintressen skulle kunna göra sig så gällande, att det med upplåtelsen avsedda syftemålet kunde komma att äventyras, borde sådana villkor vid upplåtelsen uppställas, att det upplåtna jordområdet komme att för framtiden bibehålla sin karaktär av självständigt jordbruk. Med denna motivering hemställdes i reservationen, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t efter verkställd undersökning måtte låta utarbета en plan för styckning av härför lämpade kronoegendomar.

Riksdagen, vars beslut innefattade bifall till berörda reservation, avlät i ämnet skrivelse med den hemställan, som inledningsvis återgivits.

Med anledning av riksdagsskrivelsen hava infordrade yttranden avgivits den 16 april 1926 av *domänstyrelsen* och den 17 april 1926 av *1925 års kolonisationssakkunniga*. I dessa yttranden har förordats utredning i angiven ordning rörande förefintligheten av kronoegendomar lämpliga för uppstyckning till mindre jordbruk. Nämnda sakkunniga ifrågasätta härjämte, att Kungl. Maj:t framdeles vid lämplig tidpunkt ville föranstalta om utredning även beträffande revision av gällande bestämmelser rörande sättet för verkställande av upplåtelser från kronoegendomar; och ansåges en dylik

utredning böra utföras i nära anslutning till en motsvarande undersökning angående formerna och villkoren för upplåtelser från enskild jord, som genom det allmännas bistånd uppbringades för ifrågavarande ändamål.

Den 30 april 1926 anmäldes ärendet inför Kungl. Maj:t av min företrädare i ämbetet, som därvid till *statsrådsprotokollet* anförde, bland annat, följande:

»Den av riksdagen sålunda uttryckta meningen, att kronoegendomarna mera, än vad som för närvarande sker, må utnyttjas för skapandet av självständiga, mindre jordbruk, delas av mig. För att nå detta mål måste emellertid, såsom antydes i 1925 års kolonisationssakkunnigas här ovan berörda yttrande, en ingående revision ske av såväl gällande bestämmelser för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar som också av statens anordningar för jords tillhandahållande för egnahemsändamål över huvud taget. Den av riksdagen begärda planen för styckning av lämpliga kronoegendomar synes därför icke kunna tjäna ett självständigt ändamål, men lärer kunna bli värdefull såsom ledning vid en allmän revision av statens egnahemsanordningar.

Efter vad jag inhämtat, lära åtskilliga egnahemsverksamheten berörande spörsmål vara föremål för övervägande inom förenämnda sakkunniga. Att igångsätta någon ytterligare utredning rörande nyssnämnda verksamhet torde därför böra anstå, tills resultatet av kolonisationssakkunnigas arbete föreligger. Emellertid torde, såsom jag nyss antytt, en sådan utredning som den av riksdagen ifrågasatta hava ett icke ringa intresse för bedömandet av det behov av omläggning av statens egnahemsanordningar, som ett bättre utnyttjande av kronojorden för egnahemsändamål kan medföra.

Jag ansluter mig alltså till tanken, att en dylik utredning nu bör igångsättas. På det att något resultat av utredningen om möjligt må kunna föreligga redan till nästkommande riksdag, torde det vara lämpligt, att utredningen till en början företrädesvis inriktas på kronoegendomar, som bliva arrendelediga inom de närmaste fem åren.

Utredningen torde i huvudsak böra omfatta: *uppgifter* om egendomarnas belägenhet, beskaffenhet så till jord som åbyggnad, Orts- och avsättningsförhållanden samt avkastning, samt *utlåtande* för varje egendom, huruvida den lämpligen kan tagas i anspråk för bildandet av självständiga mindre jordbruk, i vilket fall bör uppgöras *preliminär plan* för styckning huvudsakligen i lotter av den storlek, att en medelstor familj därå kan av jordbruk få sitt uppehälle, med angivande av lotternas areal, jordens beskaffenhet och huruvida åbyggnad finnes. I denna förberedande utredning lärer däremot icke vara nödvändigt att taga ståndpunkt till frågan, huruvida upplåtelsen i det enskilda fallet bör ske med äganderätt eller åborätt.

Utredningen i fråga torde böra uppdragas åt domänstyrelsen, som därvid bör biträdas av ett antal i fråga om jordbruksekonomiska spörsmål sakkunniga personer, vilket, med hänsyn till att även den praktiska förfarenheten vid utstyckning av enskild jord för egnahemsändamål må bliva företrädd, torde böra sättas till tre.»

Med bifall till departementschefens i ämnet gjorda hemställan fann Kungl. Maj:t gott att *dels* uppdraga åt domänstyrelsen att, i överensstämmelse med vad departementschefen i statsrådsprotokollet sålunda anförde, låta verkställa utredning rörande under domänstyrelsens vård ställda

kronoegendomars lämplighet för styckning till mindre jordbruk samt vad anginge egendomar, som bleve arrendelediga före den 14 mars 1932, därom till Kungl. Maj:t inkomma med utlåtande före den 1 december 1926, dels ock bemyndiga domänstyrelsen att tillkalla högst tre sakkunniga personer att inom styrelsen biträda vid utredningen.

Jämlikt berörda bemyndigande tillkallade domänstyrelsen ledamoten av riksdagens första kammare lantbrukaren Elof B. Andersson i Fältenborg samt ledamöterna av riksdagens andra kammare lantbrukarna C. Arv. Anderson i Storegården och Nils Adler att såsom sakkunniga biträda vid utredningen.

Domänstyrelsen har nu med skrivelse den 28 januari 1927 till Kungl. Maj:t inkommit med utlåtande i ämnet och därvid överlämnat en av de sakkunniga upprättad redogörelse, innehållande dels ett allmänt yttrande rörande det av de sakkunniga verkställda uppdraget dels ock utlåtanden med vissa detaljuppgifter m. m. för en var av dem undersökt egendom.

Av *de sakkunnigas* den 31 december 1926 dagtecknade yttrande, vilket inledes med en redogörelse för utredningsarbetets planläggning och yttre förlopp, inhämtas i huvudsak följande.

Åt de sakkunniga hade uppdragits att under 1926 verkställa besiktningar å de kronoegendomar, som bleve arrendelediga före den 14 mars 1930, med undantag dock för vissa särskilt angivna egendomar. Notarien i domänstyrelsen Emil Holmström hade anbefallts av styrelsen att vid besiktningarna vara de sakkunniga följaktig och hade utfört förekommande sekreterargöromål.

Under ciceronskap av vederbörande domänintendent hade de sakkunniga besökt 310 arrendegårdar. För en var besökt egendom hade utlåtande med förslag avgivits.

I utlåtandena hade meddelats upplysningar om respektive egendoms belägenhet, beskaffenhet till jord och åbyggnad, orts- och avsättningsförhållanden samt avkastning. Uppgifterna om jordens beskaffenhet hänföde sig i regel blott till åkern. Såsom egendoms avkastning hade den arrendeavgäld per år angivits, som enligt de sakkunnigas mening skäligen kunde påräknas. Därjämte hade intagits uppgifter om den tid, för vilken egendomen för närvarande vore utarrenderad, nuvarande arrendeavgift och taxeringsvärdet.

De egendomar, som de sakkunniga föresloge till uppdelning, vore i första hand sådana, som med hänsyn till läge, beskaffenhet hos byggnader och jord o. d. ej kunde lämna statsverket skälig avkastning. Styckning föresloges däremot ej på sådant sätt eller under sådana förhållanden, att befintliga byggnader ej kunde ekonomiskt utnyttjas. Hade de viktigare byggnaderna varit fullgoda eller efter en eller annan komplettering tillräckliga, hade styckning i regel ej ifrågasatts. Där uppdelning föreslagits, hade sådan ej heller ansetts böra drivas längre, än som med hänsyn till befintliga byggnaders utnyttjande och de lokala förhållandena i övrigt varit ändamålsenligt. En följd härav hade blivit, att efter uppdelningen en del större eller mindre rest- (eller huvud-) gårdar blivit kvar, som föreslagits antingen till försäljning eller bibehållande i kronans ägo för att framdeles, när byggnaderna ej längre vore dugliga, kunna ytterligare uppdelas.

Styckning till jordbruk hade ej ifrågasatts, där egendomen på grund av närbelägenhet till stad eller industrisamhälle kunde förväntas få tomtvärde och möjligheter till spekulation i sådant värde kunde befaras uppstå. I några fall hade, med hänsyn till skogsmarkens storlek och åkerjordens belägenhet i förhållande till skogsmarken, försäljning av inägorna ej ansetts böra förordas. I den mån så ansetts kunna ske utan åsidosättande av statens berättigade intressen, hade hänsyn tagits till arrendatorns förmåga att förvärva egendomen eller dess huvuddel, och hade på grund av bristande förmåga i sådant hänseende hos arrendator enstaka egendomar, som eljest kunnat ifrågasättas till styckning, föreslagits att bibehållas under ytterligare någon tid. Det ansåges nämligen ej vara lämpligt, då starkare skäl ej föreläge, att försälja kronojord, när detta skulle medföra, att en dugande arrendator av ekonomiska skäl nödgades frånträda arrendet.

Vid uppgörandet av själva styckningsplanen hade i möjligaste mån tillsetts, att jord av olika slag tilldelats varje jordbruk. Nybildning av jordbruk föresloges ej, där enbart mossjord, mullfattig sandjord eller alltför styv lerjord stått till förfogande.

För de särskilda lotterna hade i regel endast angivits den ungefärliga arealen åker. Vid den definitiva planläggningen borde tillses, att varje lott, där så lämpligen kunde ske, tilldelades jämväl äng, odlingsmark, betesmark och skog samt finge del i fiske eller annan förmån. Det vore en angelägenhet av stor vikt för det mindre jordbrukets fortbestånd och utveckling, att skogsmarken och skogen ej tilltoges för snäv. Där tillgång till skog finnes och så lämpligen kunde ske, borde varje jordbrukslott tilldelas skog till erforderliga hägnader, reparationer och vedbrand samt erforderliga nybyggnader.

I den mån användbara byggnader funnits, hade lägenheter utlagts med dessa såsom stomme för fastighetsbildningen. För lotter, som saknade byggnader, hade iakttagits, att de i görligaste mån tilldelades passande byggnadsplatser och lämpliga områden för trädgård o. d. Likaså hade hänsyn tagits till befintliga vägar och tillsetts, att såväl gemensamma som enskilda utfartsvägar kunnat lämpligen anläggas.

Vid lotternas utläggning hade jordbruken i möjligaste mån tilltagits så stora, att en familj därå kunde hava sin fulla sysselsättning och härgning. Åtskilliga lägenheter hade — på grund av olika orsaker — dock ej kunnat erhålla den storlek eller blivit så ändamålsenligt utlagda, som varit önskligt. Där så av förhållandena varit lämpligt, hade hantverkar- eller arbetarlägenheter med härför lämplig areal utlagts.

Utöver de egendomar, som sålunda föreslagits till styckning eller upplåtelse i en lott, hade försäljning utan styckning förordats beträffande en del gårdar, som icke lämpade sig för uppdelning men antingen varit av den ringa betydelse eller haft sådan belägenhet, att anledning icke föreläge behålla dem i statens ägo, eller från vilka köpeskillingar kunnat påräknas, vilkas normala ränteavkastning ansetts vara så mycket fördelaktigare än den påräkneliga arrendeavgälden. Då influtna köpeskillingar inginge i den s. k. markinköpsfonden, kunde, i stället för de spritt belägna mindre värdefulla arrendegårdarna, skogsområden nyförvärfvas i större sammanhängande komplex, varmed följde en bättre ekonomisering av förvaltningen.

Till upplåtelse förordades

66	jordbrukslotter med en åkerareal av högst 3 hektar
293	» » » » » 3—15 »
96	» » » » » öfver 15 »

eller tillhopa 455 jordbrukslotter. Av dessa vore 360 helt eller delvis bebyggda och 95 obebyggda.

Härutöver hade 45 skilda obebyggda åkerområden, i areal varierande mellan 0.5 och 9 hektar, förordats till utökning och förstärkning av intilliggande bebyggda mindre jordbrukslägenheter.

Vid bifall till förslaget komme av de undersökta 310 egendomarna 120 att avyttras i sin helhet (39 procent).

Det vore rättvist och billigt, att möjligheterna ej onödigtvis försvarades för vederbörande arrendator att vid kronojords försäljning komma i åtnjutande av den av honom brukade gården (vid styckning huvudgården). Vid upplätelser enligt gällande grunder för egnahemsförsäljningar från kronoegendomar hade arrendator hembuds rätt i vissa fall. Uppfyllde han ej däri stadgade betingelser för hembuds erhållande eller upplättes fastighet på annat sätt än jämlikt egnahemsgrunderna — såsom å offentlig auktion till den högstbjudande enligt Kungl. Maj:ts brev den 29 maj 1874 — föreläge ej någon författningens enligt hembuds rätt för arrendatorn. Emellertid hade riksdagen i samband med lämnande av medgivande till försäljning i enstaka fall funnit skäligt att, utöver författningarnas bestämmelser, medgiva hembuds rätt för arrendator ej blott vid upplåtelse enligt egnahemsgrunderna utan även vid försäljning av gårdar av större typ. I senare fallet hade köpeskillingen fått erläggas i den ordning, som angäves i brevet den 29 maj 1874, eller med $\frac{1}{6}$ vid tillträdet och $\frac{1}{6}$ under varje nästföljande fem år.

Det vore — på av de sakkunniga närmare utvecklade skäl — önskvärt, att senast omförmälda förmånsrätt vid försäljning av kronans egendom erhöles en vidsträcktare tillämpning. Den utvidgade förköpsrätten torde dock ej kunna givas den allmänna giltighet, som optionsrätten vid utarrendering erhållit i sjunde punkten av kungörelsen den 4 juni 1908 angående förändrade grunder för förvaltningen av kronans jordbruksdomäner. Fall kunde uppkomma, då härigenom statens möjligheter att på ändamålsenligt sätt disponera över fastigheten komme att beskäras. Med hänsyn till belägenhet och andra förhållanden kunde egendomen böra upplätas till menigheter, byggnadstomter e. d. En fortsatt uppdelning av kronans jord i mindre jordbruk finge ej hindras. Frågan om förköpsrätt borde därför prövas från fall till fall. För erhållande av förköpsrätt borde arrendator hava vinnlagt sig om egendomens skötsel, utfört större täckdiknings- eller annat grundförbättringsarbete eller ägt fullt användbara hus vid gården. Likaså borde förköpsrätt kunna medgivas av den anledning, att egendomen under någon längre tid innehafts av arrendatorn eller dennes släkt. En förutsättning för förköpsrättens utvidgning måste givetvis vara, att saluvärderingen skedde med största möjliga omsorg, så att staten erhöles fullt vederlag för egendomen.

Domänstyrelsen har i förberörda skrivelse den 28 januari 1927 för egen del anført i huvudsak följande.

De riktlinjer, som de sakkunniga angivit sig hava följt vid utförandet av sitt uppdrag, vore i huvudsak desamma, styrelsen uttalat sig för vid de överläggningar, styrelsen haft med de sakkunniga, om än styrelsens uppgift att bereda kronan högsta möjliga inkomst av sina domäner gjort, att styrelsen därvid ansett sig böra något starkare framhålla kronans ekonomiska intressen.

Beträffande skogstilldeiningen vid mindre jordbruks bildande vore det i

allmänhet ekonomiskt riktigare att hellre låta något större skogsarealer ingå i försäljningen av jordbruksegendomarna än att i kronans ägo behålla små ensamt liggande skogar, för vilka förvaltningskostnaderna bleve relativt höga.

Beträffande den av de sakkunniga berörda frågan om beredande av förköpsrätt för arrendator vid försäljning av utav honom arrenderad fastighet i större utsträckning än hittills, finge styrelsen framhålla, att gällande bestämmelser om arrendators optionsrätt vid förnyad utarrendering tillkommit efter långvariga meningsutbyten, därvid uttalanden gjorts både om optionsrättens behövlighet och om dess skadlighet såsom medverkande till en relativt låg avkastning av kronans jordbruksdomäner. Det vore svårt att bedöma, huru den ifrågasatta utvidgningen skulle verka, men mer än sannolikt vore, att den skulle medföra, att köpeskillingsbeloppen ofta bleve lägre, än om hemmanen utbjudits på auktion. Nekas kunde dock ej, att frågan om utsträckt hembuds rätt blivit mera aktuell, då det ställdes i utsikt, att en betydande del av jordbruksegendomarna skulle säljas. Något fastställande redan nu av noggranna regler för sådan förköpsrätt torde icke böra förekomma, utan borde bestämmandet ske från fall till fall genom beslut av Kungl. Maj:t och riksdagen.

Slutligen finge styrelsen framhålla, att det för närvarande ej vore möjligt för styrelsen att yttra sig om den detaljplan till disposition av nu ifrågavarande egendom, som framlagts av de sakkunniga. Beträffande ett flertal av de 310 egendom, som de sakkunniga besiktigat, föreläge ännu ej yttranden av vederbörande arrendeuppskattningsmän, skogsförvaltning och länsstyrelse, vartill komme, att styrelsen först nyligen bekommit de sakkunnigas förslag. I de till Kungl. Maj:t av styrelsen hittills avlätna skrivelser om disposition av utav de sakkunniga besiktigade egendom, hade styrelsen kunnat följa de sakkunnigas förslag, och styrelsen hölle för troligt att så även framgent i stort sett bleve förhållandet, men den frågan undandroge sig för närvarande ett fullt exakt bedömande. Emellertid skulle styrelsen låta sig angeläget vara att, så snart möjlighet därtill funnes, underställa Kungl. Maj:ts prövning de sakkunnigas försäljningsförslag, i den mån de ej redan blivit Kungl. Maj:t underställda.

De sakkunnigas utredning är verkställd i närmaste överensstämmelse med de grunder, som angivits vid ifrågavarande utrednings beslutande. Enligt dessa skulle utlåtanden avgivas rörande skilda kronoegendomars lämplighet för bildande av självständiga mindre jordbruk samt preliminära styckningsplaner uppgöras, och skulle undersökningen till en början inriktas på egendom, som bleve arrendelediga före den 14 mars 1932. Med hänsyn till arbetets omfattning hava de sakkunniga under 1926 medhunnit undersökning endast av egendom arrendelediga före den 14 mars 1930. Jag förutsätter emellertid, att domänstyrelsen med biträde av de sakkunniga fortsätter och avslutar undersökningen enligt uppgjord plan.

De av de sakkunniga uppdragna allmänna riktlinjerna beträffande utväljandet av de egendom, som lämpligen böra styckas eller eljest försäljas, ävensom upprättandet av ändamålsenliga styckningsplaner synas böra bringas till vederbörande länsstyrelser och uppskattningsmäns kännedom, att av dem beaktas vid uppgörande av förslag till kronoegendomars fortsatta disposition.

Departements-
chefen.

De utlåtanden, som av de sakkunniga upprättats rörande inom den närmaste tiden arrendelediga egendomar, hava i ett stort antal fall utmynnat i förslag om respektive egendomens styckning eller, där så ansetts påkallat, försäljning i odelat skick. Där styckning ifrågasatts, har en preliminär exploateringsplan framlagts. Ehuru det icke enbart på grundval av de sakkunnigas nämnda utlåtanden kan bedömas, huruvida deras försäljningsförslag böra följas i alla detaljer, synes dock berörda å ort och ställe verkställda förundersökning vara en god utgångspunkt för upprättandet genom uppskattningsmännen av definitiva försäljningsförslag. Undersökningen torde vara ägnad att i hög grad underlätta och påskynda hithörande försäljningsfrågors lösning. I anslutning härtill torde jämväl domänstyrelsen böra anbefallas att anmoda vederbörande länsstyrelser att genom uppskattningsmännen skyndsamt gå i författning om fullföljande av de stycknings- och försäljningsförslag, som framlagts av de sakkunniga, samt att så snart ske kan till Kungl. Maj:t inkomma med härav föranledda slutliga försäljningsförslag. För detta arbetes utförande böra förrättningsmännen erhålla vederbörlig del av de sakkunnigas utredning i och för beaktande.

Jag har för avsikt att senare i dag göra hemställan om Kungl. Maj:ts beslut i överensstämmelse med vad av mig nu anförts.

På det att de utav de sakkunniga nu framlagda preliminära försäljningsförslagen må i god tid bringas till den jordsökande allmänhetens kännedom, torde det vara lämpligt, att en förteckning över ifrågavarande egendomar, försedd med belysande detaljuppgifter om respektive egendomar och inledd med en lättfattlig redogörelse för förfarandet vid försäljning av kronojord, snarast upprättas, tryckes och sprides bland allmänheten. Jag har gått i författning om igångsättande av detta arbete.

Vidare synes av vikt, att utredning snarast igångsättes, i vad mån gällande bestämmelser rörande planläggning, beslutande och verkställande av upplåtelser av jord från kronans jordbruksdomäner böra ändras i syfte att ernå smidigare former, större enkelhet, mera affärsmässighet och ökat tillgodoseende av de sociala synpunkterna vid hithörande verksamhets bedrivande. Jag har igångsatt erforderliga förarbeten för uppgörande av en plan för dylik utredning samt hyser förhoppning att inom en nära framtid kunna för Kungl. Maj:t ånyo anmäla detta ärende.

I samband därmed torde även vara lämpligt att upptaga frågan om vidgad förköpsrätt för vissa arrendatorer. Intill dess en utredning i ämnet skett, torde, såsom i ärendet föreslagits, i varje särskilt uppkommande fall få prövas, huruvida en dylik vidgad rätt bör medgivas.

Ehuru jag sålunda icke nu för Kungl. Maj:t framställer något yrkande av beskaffenhet att böra föranleda framställning till riksdagen, har jag här velat lämna en redogörelse för den i ärendet verkställda utredningen samt de åtgärder, vartill denna hittills ansetts böra föranleda, på det frågans läge må bringas till riksdagens kännedom.

Jag övergår nu till behandling av de av mig inledningsvis antydda ärendena, därvid jag vill erinra, att ett flertal, senare inkomna framställningar om försäljningar av kronoegendomar eller delar därav föreligga, vilka jag, efter det beredningen av desamma slutförts, snarast kommer att anmäla till prövning.

1:o.

Med bifall till Kungl. Maj:ts i proposition den 23 mars 1925, nr 206, framställda förslag, har riksdagen, enligt anmälan i skrivelse den 3 juni 1925, nr 259, medgivit, att lotterna nr 1, 2, 3, 5, 6 och 7 å en av t. f. distriktslantmätaren John Svärdson år 1923 upprättad karta finge på närmare angivna villkor från kronoegendomen 2 mantal Husby nr 2 och 3 i Husby-Lyhundra socken av Stockholms län försäljas, däribland lotten nr 3 till Syninge mejeriaktiebolag mot en köpeskilling av 3,680 kronor, lotten nr 5 till Helmer Andersson mot en köpeskilling av 530 kronor samt lotten nr 6 till Johan Norrman mot en köpeskilling av 1,000 kronor.

Enligt vad domänstyrelsen i skrivelse den 9 juli 1926 anmält hava av förutnämnda 6 lotter allenast nr 1, 2 och 7 sedermera försålts, medan lotterna nr 3, 5 och 6, vilka hava en areal av respektive 0.870, 0.543 och 1.242 hektar, alltjämt kvarstå oavyttrade. Förut angivna spekulanter å sistnämnda tre områden hava nämligen vägrat antaga dem av länsstyrelsen i länet å de olika lotterna gjorda hembud, Syninge mejeriaktiebolag och Johan Norrman under uppgift att de bestämda köpeskillningarna vore för höga och Helmer Andersson enär han numera försålt sin inom socknen belägna jordbruksfastighet.

I nämnda skrivelse har domänstyrelsen vidare anfört bland annat följande.

Med skrivelse den 27 maj 1926 hade länsstyrelsen till styrelsen överlämnat tre till länsstyrelsen inkomna köpeanbud, av Syninge mejeriaktiebolag å lotten nr 3 med 1,500 kronor, av hemmansägareu G. W. Jansson i Husby å lotten nr 5 med 100 kronor samt av Johan Norrman å lotten nr 6 med 750 kronor.

Av omförmälda anbudsgivare vore Syninge mejeriaktiebolag och Johan Norrman förut hembudsberättigade köpare till de lotter, varå anbud av dem sålunda avgivits.

Sedermera hade länsstyrelsen med skrivelse den 9 juni 1926 till styrelsen överlämnat ytterligare ett köpeanbud av Ivar Johansson i Husby by å lotten nr 6 med 1,000 kronor.

Som en försäljning av ifrågavarande tre lotter i enlighet med det härom av Kungl. Maj:t och riksdagen fattade beslut icke kunnat komma till stånd, ansåge styrelsen lämpligast, att lotterna upplätes efter fri tävlan.

Med anmälan därjämte att domänstyrelsen föranstaltat om skötsel och vård av ägototterna till den 14 mars 1928, har styrelsen hemställt, att ifrågavarande tre lotter finge var för sig å offentlig auktion till den högstbjudande försäljas under de i brevet den 29 maj 1874 stadgade villkor.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår, hava de angivna spekulanterna till ifrågavarande områden nr 3, 5 och 6 å kronoegendomen

[1.]

Husby nr 2
och 3 i Stock-
holms län.

Departements-
chefen.

Husby icke antagit dem av länsstyrelsen gjorda hembud. I det sålunda inträdda läget synes i överensstämmelse med domänstyrelsens förslag lämpligast, att lotterna utbjudas på offentlig auktion till upplåtelse efter fri tävlan.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att lotterna nr 3, 5 och 6 å den i ärendet företedda kartan må från kronoegendomen 2 mantal Husby nr 2 och 3 i Husby-Lyhundra socken av Stockholms län var för sig å offentlig auktion till den högstbjudande förförsäljas under de i brevet den 29 maj 1874 stadgade villkor.

2:o.

[2.] Kronoegendomen $\frac{5}{8}$ mantal Hässlinge nr 2 i Lillkyrka socken av Uppsala län är till den 14 mars 1928 upplåten på arrende mot en årlig avgäld av 1,020 kronor.

Hässlinge nr 2
i Uppsala län.

Uppskattningsförrättning har å egendomen verkställt under år 1925. Av instrument över nämnda förrättning med därtill hörande handlingar, däribland en över egendomen år 1917 av distriktslantmätaren M. Mörtzell upprättad karta jämte beskrivning, inhämtas, bland annat, följande.

Egendomen är belägen vid allmän väg 1.4 mil från Enköping, 1.1 mil från Grillby järnvägsstation och 0.6 mil från lastageplats vid Mälaren.

Förlagd i två, på ett avstånd av 1 kilometer från varandra belägna skiften omfattar egendomen en areal av 54.080 hektar, därav 24.795 hektar åker och tomt, 3.809 hektar äng, 23.880 hektar avrösningsjord och 1.596 hektar impediment. Egendomens åker besväras i hög grad av bergbackar och jordfasta stenar. Skogen är obetydlig. Avverkningen åtgår i sin helhet för egendomens behov. Torp eller lägenheter finnas icke å egendomen. Egendomen äger andel i utdelning från häradsallmänning. Samtliga byggnader å egendomen med undantag av ett arrendatorn tillhörigt brygghus ägas av kronan. Byggnaderna äro i försvarligt stånd men gamla och för egendomens skötsel otillräckliga. Egendomen är i trängande behov av ny ladugård och loge. En för nämnda ändamål uppgjord ritning jämte kostnadsförslag slutande å 5,329 kronor 75 öre är bifogad uppskattningsinstrumentet. Förutom ladugård och loge torde under närmaste framtiden stallet å egendomen, som är gammalt, behöva nybyggas. Egendomen är taxerad till 26,700 kronor.

Uppskattningsmännen, som åsatt egendomen ett arrendevärde av 860 kronor, hava med hänsyn till kostnaderna för de oundgängligen nödvändiga nybyggnaderna ansett egendomens försäljning vara för statsverket fördelaktigast. Egendomen har av uppskattningsmännen åsatts ett saluvärde av 31,000 kronor, därvid skogen enligt av jägmästaren verkställd beräkning uppskattats till 15,406 kronor samt allmäningsutdelningen kapitaliserats efter 5 procent till 1,280 kronor.

Vederbörande domänintendent ävensom länsstyrelsen, som icke har något att erinra mot den gjorda uppskattningen, hava icke funnit anledning föreligga att bibehålla egendomen i kronans ägo.

Överjägmästaren har emellertid ifrågasatt lämpligheten av uppskattning av skogen efter realisationsvärde. Uppskattad efter lämnad avkastning, vilket syntes *överjägmästaren* riktigare, har skogen befunnits äga ett värde av allenast 8,125 kronor. Någon sänkning i det av uppskattningsmännen egendomen i dess helhet åsatta saluvärde har *överjägmästaren* dock icke ansett erforderlig, då egendomens byggnader syntes honom väl lågt värderade.

Domänstyrelsen har i yttrande i ärendet den 17 april 1926 uttalat sin anslutning till uppskattningsmännens försäljningsförslag.

Sedan härefter handlingarna i ärendet överlämnats till *domänstyrelsen* för att tagas i övervägande vid fullgörandet av det styrelsen den 30 april 1926 givna uppdrag att verkställa utredning om under styrelsens vård ställda kronoegendomars lämplighet för styckning till mindre jordbruk, har styrelsen låtit de av styrelsen i anledning av uppdraget tillkallade sakkunniga besiktiga egendomen.

De sakkunniga, som med hänsyn till den samlade ägofiguren icke funnit egendomen lämpad för styckning, hava tillstyrkt egendomens försäljning i en lott. De hade dock funnit det egendomen åsatta saluvärdet av 31,000 kronor vara väl högt. Med godtagande av det av *överjägmästaren* angivna värdet å egendomens skog, 8,125 kronor, ansåge de egendomens saluvärde icke böra beräknas högre än till 25,000 kronor.

Under åberopande av de sakkunnigas yttrande har *domänstyrelsen* i utlåtande den 27 november 1926 förklarat sig vidhålla sitt tidigare gjorda uttalande beträffande egendomens försäljning, och har styrelsen icke funnit något att erinra mot det av de sakkunniga förordade saluvärdet.

På skäl, som i ärendet anförts, finner jag lämpligt, att egendomen i dess helhet försäljes å offentlig auktion till den högstbjudande. Saluvärdet synes även mig böra reduceras till 25,000 kronor. *Departements-*
chefen.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att kronoegendomen $\frac{5}{8}$ mantal Hässlinge nr 2 i Lillkyrka socken av Uppsala län må, med tillträdesrätt den 14 mars 1928, å offentlig auktion till den högstbjudande försäljas under de i brevet den 29 maj 1874 stadgade villkor.

3:o.

Kronoegendomen $\frac{1}{3}$ mantal Furholmen eller Fruholmen nr 1 i Trosa-Vagnhärads socken av Södermanlands län är utarrenderad under tio år från den 14 mars 1921 mot ett årligt arrende av 1,000 kronor. Egendomen, som förut lytt under Tullgarns kungsgård, förklarades av 1877 års riksdag skola, jämte åtskilliga andra under Tullgarn hörande fastigheter, överlämnas till *domänstyrelsen* att förvaltas för statens räkning. Sedermera har Kungl. Maj:t den 18 juni 1920 efter riksdagens medgivande bemyndigat Tullgarns

[3.]
Furholmen
eller Fru-
holmen nr 1
i Söderman-
lands län.

slottsförvaltning att såsom bidrag till underhåll och vård av Tullgarns slott med tillhörande byggnader, parkanläggningar och trädgård m. m. hos länsstyrelsen i länet lyfta de arrendemedel, som inflöte bland annat från ifrågavarande egendom.

Egendomen, som är belägen vid Tullgarnsviken 8 kilometer från Vagnhärads järnvägsstation och 9 kilometer från Trosa, har enligt beskrivningen till en av förste lantmätaren Axel W. Lodén 1897 över egendomen upprättad karta en areal av 91.371 hektar och består enligt samma beskrivning dels av hemskiftet om 86.186 hektar, därav 16.425 hektar åker, 0.192 hektar odlingsmark (nu odlad), 1.983 hektar äng, 67.092 hektar skogs- och betesmark och 0.432 hektar impediment samt en holme i Östersjön om 0.062 hektar och dels av en utäga, benämnd Kärret, om 5.185 hektar. Enligt ett av överlantmätaren i Södermanlands län utfärdat intyg har vid ett den 3 maj 1916 fastställt laga skifte å Åda skifteslag ifrågavarande utäga under litt. Å utbrutits samt innehåller enligt beskrivningen till laga skiftet en areal av 5.4265 hektar därav åker 5.3715 hektar och skogsmark 0.0550 hektar.

Vid den uppskattningsförrättning, som föregick egendomens utarrendering från den 14 mars 1921, ifrågasattes försäljning av utägan Kärret till ägaren av den utägan till huvudsakliga delen omgivande marken (hemmanet Åda), godsägaren Ernst Isoz, och saluvärderades därvid utägan efter 700 kronor per hektar till 3,600 kronor. Någon sådan försäljning kom emellertid då ej till stånd.

Med skrivelse den 12 februari 1926 har förenämnde Isoz till domänstyrelsen överlämnat en av honom gjord, till Kungl. Maj:t ställd ansökning, däri anförts huvudsakligen följande.

Isoz innehade arrenderätten till ovanberörda kronoegendom alltsedan år 1881. Anledningen till att han förskaffat sig brukningsrätten till kronoegendomen vore utägan Kärrets belägenhet huvudsakligen inom Åda egendom med underlydande, som tidigare tillhört sökandens fader och nu ägdes av sökanden. Berörda förhållande vållade obehag vid drivandet av betesdjuren mellan kronoegendomens huvudgård och den omkring 2 $\frac{1}{9}$ kilometer därfån belägna utägan. Vägen mellan huvudgården och utägan ginge i huvudsak över Åda tillhörig delvis odlad mark. Vägens längd och därå befintliga svåra backar föranledde, att transportererna mellan huvudgården och utägan bleve mycket tunga och besvärliga. Utägan saknade åbyggnad och utgjordes nu av åker, till större delen av god beskaffenhet, förutom en del så kallad lövsand, varå grödan under torra somrar brändes bort. Ägan vore sedan första tiden efter det sökanden övertagit arrendet av egendomen täckdikad och brukad tillsammans med åker, tillhörig Åda egendom. Under åberopande härav anhölle sökanden att få köpa utägan mot ett pris, beräknat efter 800 kronor per hektar, eller det belopp, vartill densamma kunde komma att av uppskattningsnämnd värderas, eller ock att, för den händelse nämnda framställning ej vunne bifall, han måtte få på längre tid arrendera utägan utan sammanhang med kronoegendomen i övrigt.

Vid ansökningen har fogats en karta över utägan, utvisande bland annat dess belägenhet i förhållande till kronoegendomen i övrigt.

Domänstyrelsen har med skrivelse den 24 april 1926 till Kungl. Maj:t överlämnat handlingarna i ärendet jämte två därtill hörande kartor ävensom infordrade yttrande från vederbörande domänintendent, länsstyrelsen i länet, vederbörande skogsstatstjänstemän samt Tullgarns slottsförvaltning.

Domänintendenten har, med vitsordande av förberörda av Isoz lämnade uppgifter, förordat bifall till ansökningen samt i övrigt yttrat bland annat.

Ägan, om vars avskilda läge domänintendenten erinrade, lämpade sig ej att bruka tillsammans med huvudgården samt ej heller till eget hem, då åbyggnad och skog saknades samt ägan för övrigt vore för liten för sådant ändamål. Med det av sökanden erbjudna priset uppginge köpeskillingen i avrundat tal till 4,350 kronor, eller mer än vad marken i och för sig vore värd. Beloppet torde erläggas kontant.

Ansökningen har tillstyrkts jämväl av *länsstyrelsen*, vederbörande *skogsstatstjänstemän* samt *Tullgarns slottsförvaltning*.

Domänstyrelsen har, då områdets avskiljande ansetts kunna ske utan skada för egendomen och mot det föreliggande förslaget ingen erinran gjorts, biträtt framställningen.

Sedan härefter handlingarna i ärendet överlämnats till domänstyrelsen för att tagas i övervägande vid fullgörande av det styrelsen den 30 april 1926 givna uppdrag att verkställa utredning om under styrelsens vård ställda kronoegendomars lämplighet för styckning till mindre jordbruk, har domänstyrelsen med skrivelse den 23 oktober 1926 överlämnat samt åberopat ett inför styrelsen den 8 juni 1926 hållet protokoll, enligt vilket de i anledning av nyssberörda uppdrag inom styrelsen tillkallade *sakkunniga* förklarat sig finna ifrågavarande område på grund av läge och beskaffenhet ej lämpa sig till upplåtelse till självständigt jordbruk, varjämte den av Isoz erbjudna köpeskillingen syntys vara fullt tillfredsställande; och har *styrelsen* vidhållit sin förut i ärendet angivna ståndpunkt.

Under åberopande av vad i ärendet förekommit tillstyrker jag den före- *Departements-*
slagna försäljningen. *chef:n.*

Såsom ovan berörts, äro de arrendemedel, som inflyta från egendomen Furholmen, anslagna till underhåll och vård av Tullgarns slott m. m. Genom ifrågavarande försäljning kommer området för egendomen att minskas och sålunda även arrendet för egendomen att bliva lägre. Lämpligt synes vara, att ersättning härför beredes genom rätt för slottsförvaltningen att uppbära viss ränta av köpeskillingen för den försålda utägan, vilken ränta skäligen synes böra bestämmas till fem procent, att utgå av domänfonden enligt samma grunder som de genom Kungl. Maj:ts omförmälda beslut den 18 juni 1920 till Tullgarns slott m. m. anslagna arrendemedel. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

dels att ovanberörda till kronoegendomen $\frac{1}{2}$ mantal Furholmen eller Fruholmen nr 1 i Trosa-Vagnhärads socken av Södermanlands län hörande utägan Kärret om 5.4265

hektar må från egendomen avstyckas och till godsägaren Ernst Isoz försäljas mot en köpeskilling av 4,350 kronor samt under villkor i övrigt, *att* utågan må med äganderätt tillträdas den 14 mars 1931, *att* köpeskillingen vid tillträdet kontant erlägges till länsstyrelsen i länet, *att* utågan säljes i det skick, den vid tillträdet finnes, *att* köparen skall svara för de å området för tiden efter tillträdesdagen belöpande onera och utskylder, *samt att* köparen skall ensam vidkännas alla med områdets avskiljande, lagfart å fånget och andra med köpet förerade utgifter,

dels ock att ett belopp motsvarande fem procent ränta å berörda köpeskilling må årligen ur domänfonden utgå till Tullgarns slottsförvaltning för det ändamål och enligt de grunder, som i Kungl. Maj:ts förberörda beslut den 18 juni 1920 förutsättas.

4:o.

[4.] Kronoegendomen $\frac{1}{3}$ mantal Valla nr 2 i Björkviks socken av Södermanlands län är utarrenderad till den 14 mars 1928 mot ett årligt arrende av 625 kronor.

Under 1925 har å egendomen hållits uppskattningsförrättning. Av instrumentet häröver jämte övriga till ärendet hörande handlingar, däribland en av förste lantmätaren Herb. Rob. Linder 1907 upprättad karta över egendomen med beskrivning samt en av distriktslantmätaren Gustaf Willén 1924 upprättad karta med handlingar angående laga delning av den landvinning vid sjön Yngaren, som är samfälld för nämnda och övriga hemman i Valla, inhämtas, bland annat, följande.

Egendomen är belägen invid allmän väg 4.3 mil från Nyköping, 2.8 mil från Katrineholm och 1.8 mil från Ålberga järnvägsstation samt innehåller en areal av 32.8485 hektar, varav 0.553 hektar tomt, 28.786 hektar åker, 0.038 hektar äng, 2.299 hektar hagmark och 0.690 hektar impediment jämte tillkomna landvinningar vid sjön Yngaren om 0.4825 hektar, å sistberörda karta betecknade med litt. A.

Egendomens åbyggnad är knappast tillräcklig för behovet. Åkerjorden är av tämligen god beskaffenhet; betet är obetydligt. Skog saknas. Landvinningen kan på grund av avståndet från huvudgården, 1.5 kilometer, ej med fördel brukas till densamma och har städse varit instängd tillsammans med annan landvinning tillhörande en granngård.

Taxeringsvärdet å egendomen är 24,800 kronor.

Uppskattningsmännen, som arrendevärderat egendomen till 900 kronor och föreslagit såsom särskilt arrendevillkor visst byggnadsarbets utförande, varför kronans kostnad skulle uppgå till ett belopp, motsvarande två års arrenden eller tillhopa 1,800 kronor, hava emellertid, då intet skäl kunde anföras för bibehållandet av denna skoglösa och avlägset belägna egendom i kronans hand och då nu utgående arrende stode på 600 kronorsgränsen

och räntabiliteten stannade vid 3 procent netto, ansett sig jämväl böra företaga saluvärdering av egendomen. Därvid hava de kommit till ett saluvärde för huvudgården av 24,200 kronor, därav 1,000 kronor för kapitaliserad allmäningsutdelning samt 300 kronor för landvinningen, som anses i varje fall böra avsondras och försäljas för sig; och bör enligt uppskattningsmännens mening försäljningarna ske å offentlig auktion enligt brevet den 29 maj 1874. Emellertid tillstyrkes ett av lantbrukaren Schenström, som är rågranne, avgivet anbud å landvinningen med nämnda belopp, 300 kronor, att kontant erläggas, då därmed stängsel- och vägfrågan bäst löstes.

Länsstyrelsen har förklarat sig icke hava något att erinra mot uppskattningsmännens yttrande och förslag, och har vederbörande *överjägmästare* tillstyrkt förslaget med särskilt framhållande av, att det av uppskattningsmännen beräknade nettot, 3 procent, torde, då administrations- och byggnadskostnader avdroges, med sannolikhet ej uppnås.

I skrivelse den 15 januari 1926 har *domänstyrelsen* förklarat sig anse egendomens försäljning vara för kronan mera ekonomisk än dess fortsatta utarrendering och egendomens beskaffenhet ej inbjuda till uppdelning i annan mån än genom det framlagda förslaget skett. Domänstyrelsen har hemställt, att ifrågavarande kronoegendom måtte å offentlig auktion enligt de i Kungl. Maj:ts brev den 29 maj 1874 stadgade villkor försäljas till den högstbjudande med tillträdesrätt den 14 mars 1928 och med iakttagande att förenämnda landvinning skulle utbjudas för sig och egendomen i övrigt för sig.

Sedan handlingarna i ärendet därefter remitterats till domänstyrelsen för utredning, huruvida egendomen lämpligen borde för försäljning uppdelas i egnahemslägenheter, och *domänstyrelsen*, efter vederbörandes hörande, i utlåtande den 30 april 1926 förklarat sig vidhålla sin i ärendet förut gjorda hemställan, har ärendet ånyo överlämnats till styrelsen för att tagas i övervägande vid fullgörande av det styrelsen den 30 april 1926 givna uppdrag att verkställa utredning om under styrelsens vård ställda kronoegendomars lämplighet för styckning till mindre jordbruk.

Med anledning härav hava de vid nämnda uppdrags fullgörande av styrelsen tillkallade *sakkunniga* verkställt besiktning av egendomen, därvid de funnit densamma icke lämpa sig för styckning i mindre lotter, enär den bildade ett lämpligt bondejordbruk med samlad ägofigur samt tillräcklig åbyggnad. De sakkunniga förorda det vid uppskattningsförrättningen 1925 uppgjorda försäljningsförslaget, dock att huvudgården ansetts böra betinga ett pris av 28,000 kronor.

Domänstyrelsen har i utlåtande den 26 november 1926 åberopat sin tidigare gjorda hemställan.

Jag biträder förslaget om egendomens försäljning och har intet att erinra *Departements-* mot det högre saluvärde å huvudgården, som åsatts av de sakkunniga. Jag *chefen.* hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att kronoegendomen $\frac{1}{2}$ mantal Valla nr 2 i Björkviks socken av Södermanlands län må å offentlig auktion enligt de i brevet den 29 maj 1874 stadgade villkor försäljas till den högstbjudande med tillträdesrätt den 14 mars 1928 och med iakttagande att förenämnda landvinning skall utbjudas för sig och egendomen i övrigt för sig.

5:o.

[5.]
Görtorp nr 1
med Valler-
ängstorp i
Östergötlands
län.

Kronoegendomen $\frac{1}{2}$ mantal Görtorp nr 1 med Vallerängstorp i Skedevis socken av Östergötlands län är utarrenderad för tiden från den 14 mars 1908 till den 14 mars 1928 emot ett årligt arrende av 730 kronor.

Från arrendet är undantagen bland annat en jämlikt Kungl. Maj:ts brev den 19 april 1907 försäld lägenhet, kallad Fagerviksstugan, med en areal av 1.230 hektar, därav 0.41 hektar åker och tomt, 0.819 hektar avrösningsjord och 0.001 hektar impediment.

Under 1925 har å egendomen hållits uppskattningsförrättning. Av instrumentet över nämnda förrättning jämte övriga till ärendet hörande handlingar, däribland en av distriktslantmätaren E. Christoffersson 1925 över egendomen upprättad karta med beskrivning, inhämtas, bland annat, följande.

Egendomen, som är belägen 12 kilometer från Vingåkers järnvägsstation och 35 kilometer från Katrineholm, innehåller en areal av 177.440 hektar, därav 29.596 hektar tomt och åker, 3.231 hektar äng, 134.928 hektar avrösningsjord och 9.685 hektar impediment.

Uppskattningsmännen hava i anledning av därom gjorda framställningar föreslagit upplåtelse av följande områden av egendomen, nämligen

a) de områden, vilka, å kartan med gul färg belagda, omfatta ägofigurerna nr av 3, 129—138, av 186 med en areal av 2.803 hektar, varav 1.035 hektar åker och 1.768 hektar avrösningsjord, vilka områden ägaren av förberörda jordbrukslägenheten Fagerviksstugan, Axel Lind, förklarar sig önska förvärva för utökning av sin angränsande lägenhet. Området har saluvärderats till 4,100 kronor, därav 3,384 kronor för växande skog,

b) det område, som, å kartan likaledes angivet med gul färg, omfattar ägofigurerna nr av 3 samt 4, 5 och 6 om 0.294 hektar, därav 0.254 hektar åker, 0.010 hektar äng och 0.030 hektar avrösningsjord, vilket område ägaren av angränsande lägenheten Nyängslund med en areal av omkring 1.5 hektar åker, Gust. Zetterström, önskar förvärva för utökning av sin lägenhet. Området har saluvärderats till 155 kronor. Skog saknas.

Länsstyrelsen har tillstyrkt bifall till uppskattningsmännens förslag i vad det avser sistnämnda upplåtelse, men beträffande tillägget till Fagerviksstugan — med hänvisning dels till en efter uppskattningsförrättningen avgiven förklaring av förbemälda Lind att det vore honom för dyrt att köpa skogen, dels till jägmästarens avstyrkande ifråga om skogsområdets försäljning — hemställt, att endast det område, som å kartan omfattade ägofigurerna

nr 129—138 med en areal av 1.035 hektar åker, måtte till Lind upplåtas för en köpeskilling av 620 kronor. Häri har *överjägmästaren* instämt.

De av domänstyrelsen i enlighet med Kungl. Maj:ts brev den 30 april 1926 tillkallade *sakkunniga* i fråga om vissa kronoegendomars lämplighet för styckning till mindre jordbruk hava, efter besiktning av egendomen, biträtt länsstyrelsens förslag, vari jämväl *domänstyrelsen* instämt.⁵

Med avseende å vad i ärendet förekommit hemställer jag, att Kungl. *Departements-*
Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, *chefen.*

att ovannämnda två områden om respektive 1.035 och 0.294 hektar må vart för sig från kronoegendomen $\frac{1}{2}$ mantal Görtorp nr 1 med Vallerångstorp i Skedevi socken av Östergötlands län försäljas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar med hembuds rätt beträffande förstnämnda område för Axel Lind och beträffande det sistnämnda för Gust. Zetterström.

6:o.

Sedan J. P. Alexandersson, Bo, Stenberga, hos Kungl. Maj:t anhållit om tillstånd att inköpa den av honom innehavda lägenheten Rosenlund, tillhörande kronoegendomen $\frac{3}{4}$ mantal Bo nr 1 i Stenberga socken av Jönköpings län samt infordrade utlåtanden i ärendet avgivits av ett flertal myndigheter, fann Kungl. Maj:t den 30 april 1926 gott att i enlighet med domänstyrelsens hemställan bemyndiga styrelsen att, under förutsättning att sökanden förbunde sig bekosta förrättningen, låta i den ordning, som vore stadgad i fråga om saluvärdering av mindre kronoegendomar, verkställa uppskattning av saluvärdet av ifrågavarande lägenhet, eventuellt med det förändrade område, som uppskattningsmännen vid besök å platsen kunde förorda till upplåtelse.

Sedan uppskattningsförrättning hållits den 25 juli 1926, har domänstyrelsen med skrivelse den 4 september 1926 överlämnat instrument över förrättningen jämte övriga ärendet tillhörande handlingar, däribland två kartor, den ena över egendomen i dess helhet, upprättad 1908 av förste lantmätaren Yngve Ostwald, och den andra över lägenheten i fråga, upprättad 1926 av distriktslantmätaren Edw. Ekberg.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, bland annat, följande.

Sökanden, som tidigare innehaft arrendet av kronoegendomen i dess helhet, har vid överlåtelse av arrendet till den nuvarande arrendatorn förbehållit sig rätt att utan ersättning disponera lägenheten intill utgången av nu löpande arrendeperiod.

Lägenheten, som till någon del gränsar intill allmänna vägen, är belägen nära Stenberga kyrkoby, 1 mil från Virserum järnvägsstation och 2.5 mil

från Vetlanda. Den är bebyggd med ett större och ett mindre boningshus samt nödiga uthusbyggnader, vilket allt tillhör sökanden. Utfartsvägen från kronoegendomen till allmänna vägen mot Stenbergas sträcker sig snett över lägenheten. En del av boställets mark nordost om lägenheten är så belägen, att särskild utfartsväg därifrån bör beredas över lägenheten till ovannämnda utfartsväg från kronoegendomen. En sådan väg är utlagd på 1926 års karta över lägenheten. Största delen av området sluttar starkt från vägen mot väster.

Enligt beskrivningen till 1908 års karta bestod området vid denna tid av 0.174 hektar tomter och trädgård, 0.369 hektar åker, 0.241 hektar hårdvallsäng, 0.614 hektar sidvallsäng och 0.028 hektar väg eller av sammanlagt 1.426 hektar. Sedermera har en del ängsmark uppodlats utav sökanden. Å 1926 års karta över lägenheten angives arealen till 1.408 hektar. De å denna karta angivna gränserna och således även nämnda areal hava varit grundläggande vid värderingen.

Jordmänen är av god beskaffenhet men delvis rätt stenbunden och lågt belägen.

Vid försäljning av lägenheten anse uppskattningsmännen ovannämnda utfartsvägar — den förstnämnda till 5 meters bredd och den senare till 4 meters bredd — böra förbehållas. Sedan vägarna frånräknats utgör lägenhetens areal 1.3383 hektar.

Uppskattningsmännen, som till bedömande upptagit frågan, huruvida ett så stort område borde upplätas till en bostadslägenhet eller möjligen minskas med den del därav, som är belägen öster om den större utfartsvägen, hava, då det sökanden tillhöriga mindre boningshuset vore beläget å denna del och detsamma vore behöfligt för lägenheten såsom bostadshus å en handlande, vilken hade butik i den större byggnadens undre våning, ansett sig böra tillstyrka, att området försålde odelat. På grund av områdets läge och beskaffenhet hava uppskattningsmännen ansett största delen därav böra beräknas åga något tomtvärde samt värderat detsamma på följande sätt:

8,500 kvadratmeter å 20 öre	kronor 1,700:—
4,883 » » 9 »	» 439: 47
	summa kronor 2,139: 47.

Uppskattningsmännen föreslå ett saluvärde å jordområdet av 2,150 kronor.

Uppskattningsmännens förslag har biträts såväl av vederbörande *länsstyrelse* som ock av *domänstyrelsen*.

Departements-
chefen.

Icke heller jag har något att erinra mot förslaget, varför jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att det område av kronoegendomen $\frac{3}{4}$ mantal Bo nr 1 i Stenbergas socken av Jönköpings län, vilket angives å förenämnda av distriktslantmätaren Edw. Ekberg år 1926 upprättade karta, må med undantag för angiven mark för utfartsvägar försäljas till J. P. Alexandersson enligt gällande grunder för upplåtande av egnahems-lägenheter från kronoegendomar.

7:o.

Kronoegendomen förra länsmansbostället $\frac{1}{2}$ mantal Hultsjö nr 3 Bergagården i Hultsjö socken av Jönköpings län är för tiden från den 14 mars 1922 till den 14 mars 1929 mot en årlig avgäld av 685 kronor utarrenderad till Paul Johansson, vilken jämväl arrenderade bostället från den 14 mars 1921, då det indrogs till statsverket, till ovan förstnämnda dag och därförut av boställshavaren.

Under 1926 har å egendomen hållits uppskattningsförrättning. Av instrumentet över nämnda förrättning jämte övriga till ärendet hörande handlingar, däribland en av lantmateriauskultanten Frey Hoffner 1920 upprättad karta över inägorna samt rågångarna omkring egendomen jämte beskrivning med ändring 1926 av distriktslantmätaren Olof Bolin och av denne 1926 upprättat ägostyckningsförslag, inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som är belägen 1.2 mil från Stockaryds järnvägsstation, innehåller en areal av 66.322 hektar, därav 9.984 hektar åker och tomt, 6.428 hektar äng, 49.670 hektar avrösningsjord och 0.240 hektar impediment.

Åbyggnaderna äro i gott stånd och tillräckliga med undantag att nytt svinhus och vedbod erfordras.

Å egendomen finnes en lägenhet, benämnd Näset, med åbyggnad tillhörande änkan Johanna Magnusson.

Taxeringsvärdet är för inägorna 11,800 kronor och för skogen 14,800 kronor.

Uppskattningsmännen hava anfört, att egendomens inägor icke kunde påräknas giva den avkastning i arrende, som svarade mot ränteavkastningen å försäljningsvärdet, och någon annan värdeökning än den, som möjligen kunde uppstå genom ett fallande penningvärde, kunde ej heller påräknas. På grund därav och då huvudgården borde bibehållas i en brukningsdel, hava uppskattningsmännen ansett, att denna med lämpligt område skogs- och betesmark borde försälas för sig och lägenheten Näset med ett kärr, som är beläget inuti denna, jämte någon skogsmark särskilt för sig. Beträffande den övriga delen av egendomen, utgörande skogsmark i två skiften, vore densamma visserligen till arealen ringa, men då den nästan i sin helhet utgjordes av fastmark, produktiv för skogsbruk samt beväxt med medelålders och yngre skog, och då den vore omgiven av ecklesiastiska skogar, hava uppskattningsmännen föreslagit, att densamma måtte bibehållas i kronans ägo.

Det av uppskattningsmännen förordade förslaget till egendomens styckning är av följande innehåll, därvid den växande skogens värde upptagits i enlighet med av vederbörande jägmästare verkställd, av överjägmästaren tillstyrkt beräkning:

Litt. å kartan	Areal hektar					Saluvärde kronor	därav för skog
	åker och tomt	äng	avrös-jord	imp.	summa		
A (huvudgården)	8.004	6.080	14.000	0.118	28.202	21,400	5,356
B (Näset)	1.980	0.348	3.500	0.122	5.950	1,950	651
C	—	—	—	—	32.170	—	—

[7.]
Hultsjö nr 3
Bergagården
i Jönköpings
län.

Vid uppskattningsförrättningen hava egendomens arrendator och lägenhetens innehavare anhållit att få förvärva respektive litt. A och litt. B. Uppskattningsmännen hava, enär nuvarande arrendatorn under sin arrendetid nedlagt stora kostnader på stenbrytning och förbättring av jordbruket, tillstyrkt försäljning till honom av lotten litt. A, varjämte de förordat hembud åt innehavaren av ägolotten litt. B.

Länsstyrelsen har icke haft något att erinra mot förslaget.

Överjägmästaren i Smålands distrikt har ställt sig tveksam inför förslaget att försälja lägenheten Näset, vilken knappast torde kunna bestå såsom självständigt jordbruk med en åkerareal om ej fullt 2 hektar. På grund härav har han, jämväl med hänsyn till lägenhetens läge emellan och intill den ecklesiastiska skogen Hultsjö prästgård och Hultsjö Pilagården, ansett lämpligast, att lägenheten tillsammans med skogsmarken, utgörande så gott som enbart produktiv mark, bibehölles i kronans ägo för att förvaltas såsom kronopark. I övrigt har överjägmästaren icke haft något att erinra i anledning av förslaget.

De av domänstyrelsen i enlighet med Kungl. Maj:ts brev den 30 april 1926 tillkallade *sakkunniga* i fråga om vissa kronoegendomars lämplighet för styckning till mindre jordbruk, vilka under 1926 besiktigat egendomen, hava, då kronan icke torde hava något intresse av att behålla egendomen med dess jämförelsevis obetydliga areal, ansett sig böra biträda uppskattningmännens förslag.

Jämväl *domänstyrelsen* förordar uppskattningmännens förslag.

*Departements-
chefen.*

Även jag anser mig böra förorda uppskattningmännens förslag; och kommer jag framdeles, sedan riksdagens beslut i försäljningsfrågan föreligger, att underställa Kungl. Maj:t frågan om dispositionen av lotten litt. C.

Jag hemställer nu, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att, sedan kronoegendomen $\frac{1}{2}$ mantal Hultsjö nr 3 Berggården i Hultsjö socken av Jönköpings län blivit fördelad i förberörda tre lotter,

lotten litt. A må försäljas

antingen till egendomens arrendator, Paul Johansson, för en köpeskillning av 21,400 kronor att erläggas med en sjättedel vid tillträdet den 14 mars 1929 och en sjättedel den 14 mars varje av nästföljande fem år samt under villkor i övrigt,

att lotten försäljes i det skick, vari den vid tillträdet finnes,

att köpeskillningen skall erläggas till länsstyrelsen i länet, som har att, så snart första sjättedelen av köpeskillningen erlagts och köparens skuldförbindelse å återstoden därav avlämnats, å lotten utfärda köpebrev,

att lotten skall i jordeboken upptagas under titel allmänt frälse,

att köparen skall svara för de å lotten för tiden efter tillträdesdagen belöpande onera och utskylder, samt

att köparen skall ensam vidkännas alla med lagfart å fänget och andra med köpet förenade utgifter ävensom kostnaderna för in-teckning i lotten till säkerhet för berörda skuldförbindelse,

eller, därest bemälde Johansson icke begagnar sig av omförmälda medgivande att förvärva lotten för förenämnda köpeskilling, å offentlig auktion till den högstbjudande under de i brevet den 29 maj 1874 stadgade villkor, med tillträdesrätt för köparen den 14 mars 1929; samt

lotten litt. B må försäljas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendommar.

S:o.

Den 14 januari 1921 förordnade Kungl. Maj:t, att från den mot ett årligt arrende av 500 kronor då utarrenderade kronoegendomen ¹/₂ mantal Albo nr 3 Södergård i Kulltorps socken av Jönköpings län de egendomen underlydande torpen Håkansnäs med en areal av 27.786 hektar och Nya Svenstorp med en areal av 29.505 hektar skulle vart för sig upplåtas enligt gällande grunder för upplåtelse av egnahemslägenheter från kronoegendommar samt att egendomen i övrigt skulle i kronans ägo bibehållas och ånyo utarrenderas.

Med anledning härav har egendomen med undantag av nämnda torp upplåtits på arrende för tiden till den 14 mars 1929 mot en årlig avgift av 1,140 kronor, som för de tre sista arrendeåren nedsatts till 815 kronor.

Vid gjorda utbud av torpen hava antagliga anbud icke erhållits, vadan de i skilda perioder utarrenderats och utlöper den sista perioden nämnda den 14 mars 1929. Årliga arrendet utgår för närvarande för Håkansnäs med 225 kronor och för Nya Svenstorp med 150 kronor.

Å egendomen i dess helhet har under 1926 hållits uppskattningsförrättning. Av instrumentet över nämnda förrättning jämte därtill hörande handlingar, däribland en av distriktslantmätaren K. E. F. Lilliecrona 1926 kompletterad karta över inägorna samt yttergränserna omkring skogsmarken till egendomen med beskrivning, inhämtas bland annat följande.

Egendomen är belägen 0.9 mil från Bredaryds järnvägsstation och innehåller en areal av 272.834 hektar, därav 34.423 hektar tomt och åker, 3.557 hektar äng, 232.702 hektar skogs- och betesmark och 2.152 hektar impediment.

[8.]
Albo nr 3
Södergård i
Jönköpings
län.

Uppskattningsmännen hava föreslagit, att inga andra områden måtte egendomen frånstyckas och försäljas än de härför förut avsedda torpen Håkansnäs och Nya Svenstorp, dock med minskning i de dem genom förra försäljningsbeslutet tillagda utmarksområden, så att *Håkansnäs* komme att omfatta ägofig. å kartan nr 101—138, av 154, 155—163, av 171, 172—174, av 175, av 177, 178 a—184 a, 201, 202 a och 203 med en areal av 19.226 hektar, därav 5.914 hektar åker och tomt, 0.578 hektar äng, 11.862 hektar betesmark och 0.872 hektar impediment, samt *Nya Svenstorp* ägofig. nr 139—153, av 154, 164—170, av 171, av 175, 176, av 177, 178 b—184 b, 185—200, 202 b och 204 med en areal av 20.405 hektar, därav 5.797 hektar tomt och åker, 0.713 hektar äng, 13.537 hektar skogs- och betesmark och 0.358 hektar impediment.

Torpen hava saluvärderats Håkansnäs till 9,005 kronor, därav 4,656 kronor för växande skog, och Nya Svenstorp till 6,550 kronor, därav 2,868 kronor för växande skog.

Uppskattningsmännen hava tillstyrkt hembud till innehavaren av torpet Håkansnäs, som innehaft detta torp under många år, och ansett, att innehavaren av torpet Nya Svenstorp, som vid arrendeperiodens slut innehaft sitt torp endast fyra år, det oaktat borde erhålla hembud, alldenstund torpet vid hans övertagande av detsamma låg i vanhävd, så att endast två kor kunde vinterfödas därå, men blivit så förbättrat av honom, att därå nu kunde vinterfödas en häst och tre kor.

Länsstyrelsen och *överjägmästaren* hava icke haft något att erinra mot uppskattningsmännens förslag.

De av domänstyrelsen i enlighet med Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 april 1926 tillkallade *sakkunniga* i fråga om vissa kronoegendomars lämplighet för styckning till mindre jordbruk, vilka under 1926 besiktigt egendomen, hava tillstyrkt uppskattningsmännens förslag.

Domänstyrelsen har i skrivelse den 17 januari 1927 underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning och därvid tillstyrkt uppskattningsmännens förslag.

Departements-
chefen.

Jämväl jag tillstyrker, att ifrågavarande båda torp må försäljas såsom egnahemslägenheter. Det synes mig skäligt, att jämväl nuvarande innehavaren av torpet Nya Svenstorp må erhålla hembuds rätt.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att ifrågavarande två torp må vart för sig med förut angivna begränsade arealer från kronoegendomen $\frac{1}{2}$ mantal Albo nr 3 Södergård i Kulltorps socken av Jönköpings län försäljas enligt gällande grunder för upplåtelse av egnahemslägenheter från kronoegendomar med hembuds rätt jämväl för nuvarande innehavaren av torpet Nya Svenstorp.

9:o.

Sedan kronofogden Axel Sjöström hos Kungl. Maj:t gjort framställning om tillstånd att inköpa visst område av kronoflygsandsfältet Gamla Espet nr 1 i Åhus socken av Kristianstads län, har domänstyrelsen den 24 januari 1927 avgivit remissutlåtande i ärendet och därvid överlämnat av vederbörande jägmästare och överjägmästare avgivna yttranden ävensom en förklaring från kronofogden Sjöström, att han vore villig inköpa området till ett pris av 3,000 kronor.;

Området i fråga är beläget i södra delen av kronoflygsandsfältet Gamla Espet mot Yngsjö bys ägor och omfattar enligt en handlingarna i ärendet bilagd, av t. f. distriktslantmätaren J. Woldt år 1924 upprättad karta en sammanlagd areal av 1.2010 hektar betecknad med a och b. Härav har den å kartan med a betecknade delen, utgörande 0.6168 hektar, utarrenderats till Sjöström m. fl. på en tid av 49 år från den 14 mars 1914 mot en årlig avgäld av 65 kronor. Sjöström är numera ensam innehavare av kontraktet. Han har å det arrenderade området uppfört boningshus och ekonomibyggnad samt anlagt trädgård m. m.

Då Åhus byamän sedan gammalt äga rätt till tånghämtning vid stränderna av Gamla Espet är den mellan saluområdet och Östersjön belägna flygsandsdynen icke avsedd att ingå i försäljningen.

Vederbörande jägmästare och överjägmästare tillstyrka framställningen, då försäljningen icke vore till någon olägenhet för kronan. Marken efter stranden vore mycket mager och steril samt å vissa ställen ren flygsand, varjämte skogen närmast kusten i allmänhet vore dålig och utsatt för havsvindarna.

Området med därå växande skog har av jägmästaren saluvärderats till i runt tal 3,000 kronor.

Jämväl domänstyrelsen tillstyrker framställningen.

I enlighet med myndigheternas förslag vill jag förorda ifrågavarande försäljning. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att ifrågavarande å den av t. f. distriktslantmätaren J. Woldt år 1924 upprättade kartan med a och b betecknade område må frånskiljas kronoflygsandsfältet Gamla Espet nr 1 i Åhus socken av Kristianstads län och med tillträdesrätt den 14 mars 1928 försäljas till kronofogden Axel Sjöström för en köpeskilling av 3,000 kronor att betalas kontant vid tillträdet och under villkor i övrigt, att köparen *dels* ensam vidkännes kostnaderna för avstyckning och lagfart samt övriga med köpet förenade utgifter ävensom håller och ensam bekostar lämplig hägnad kring området, *dels ock* medgives rätt att som utfartsväg anlita, jämväl med personautomobil, den förbi

[9.]
Kronoflyg-
sandsfältet
Gamla Espet
nr 1 i
Kristianstads
län.

Departements-
chefen.

slätterlägenheten Kurran å kronoflygsandsfältet ledande vägen, dock utan skyldighet för kronan att för köparens räkning bidra med vägens iståndsättande eller underhåll, ävensom att vid stranden utanför området hålla badbrygga.

10:o.

[10.]
Herrevads-
klosters
kungsgård
nr 1 i
Kristianstads
län.

Hos Kungl. Maj:t har trädgårdsmästaren Carl Dahlqvist, Herrevadskloster, i skrivelse den 12 december 1925 anhållit om medgivande att inköpa en av honom arrenderad tomt, i areal innehållande omkring 0.427 hektar, å kronoegendomen Herrevadskloster i Kristianstads län. Å tomten har sökanden uppfört bonings-, ekonomi- och växthus; och har jorden därå uppodlats av honom och hans familj.

Häröver har domänstyrelsen den 4 november 1926 avgivit remissutlåtande och därvid överlämnat i ärendet infordrade yttranden från, bland andra, vederbörande skogsstatstjänstemän och domänintendent, arméförvaltningens fortifikations- och intendentsdepartement samt länsstyrelsen i Kristianstads län.

Inledningsvis anför domänstyrelsen i ärendet följande.

Den 7 april 1899 förordnade Kungl. Maj:t, att förra överstelöjtnantsbostället 7 $\frac{1}{4}$ mantal Herrevadsklosters kungsgård nr 1 i Riseberga socken av Kristianstads län med därunder lydande lägenheten Havgård i Sönnarslövs socken och samma län skulle, med undantag för vissa för militära behov erforderliga, i brevet närmare angivna byggnader, lägenheter, jordområden m. m., av domänstyrelsen utarrenderas för förenade mötespassevolansfondens räkning för tiden från den 14 mars 1901. I enlighet härmed utarrenderade domänstyrelsen nämnda kronoegendom för tiden den 14 mars 1901 till den 14 mars 1921, därvid egendomens skogs- och hagmark jämte ett torp, Stenholmen, undantogs från arrendet av huvudgården och ställdes under skogsstatens vård och förvaltning. Genom kontrakt den 7 maj 1907, gällande till den 14 mars 1921, upplät styrelsen till sökanden Dahlqvist visst område av nämnda skogs- och hagmark för uppförande av bostadshus och anläggning av trädgård. Detta område utvidgades sedermera genom olika upplåtelser till sökanden, vilkens arrende slutligen omfattade omkring 0.427 hektar, allt gällande till den 14 mars 1921.

Sedan styrelsen i skrivelse den 30 mars 1917 underställt Kungl. Maj:ts prövning frågan om disposition av kronoegendomen Herrevadskloster för tiden efter den 14 mars 1921 föreskrev Kungl. Maj:t den 15 november 1918, bland annat, att de delar av den från arrendet av egendomen undantagna, under skogsstatens vård och förvaltning ställda skogs- och hagmarken, vilka å en vid styrelsens skrivelse fogad karta utmärkts med helt grön färg, skulle, med undantag av, bland annat, den till sökanden upplåtna tomten och trädgården av omkring 0.427 hektars areal, tills vidare upplåtas till remontdepån vid Herrevadskloster, samt att övriga delar av ifrågavarande skogs- och hagmark allt fortfarande och intill dess annorlunda kunde varda föreskrivet skulle ställas under skogsstatens vård och förvaltning. I samband därmed fann Kungl. Maj:t en av sökanden gjord framställning om medgivande att

med äganderätt förvärva, bland annat, förberörda tomt och trädgård, icke föranleda till någon åtgärd.

Domänstyrelsen hade därefter ånyo utarrenderat ifrågavarande tomt och trädgård till sökanden för tiden den 14 mars 1921 till den 14 mars 1931 mot en årlig avgäld av 70 kronor. Områdets belägenhet framginge av styrelsens skrivelse bilagt »utdrag ur karta över Herrevadskloster» jämfört med likaledes bilagt »utdrag ur karta över kronodomänen Herrevadskloster, upprättad år 1920 av F. A. Bergman». Nämnda kartor utvisade, att det område, sökanden önskade förvärva, begränsades i norr av landsväg samt norr därom belägen, huvudsakligen av depån disponerad mark, i öster av en av depån disponerad »genomsläppsgata» ävensom öster om gatan belägen mark, ställd under skogsstatens vård och förvaltning, samt i söder och väster av mark, disponerad av depån. Området vore alltså strängt taget helt beläget inom mark, som vore upplåten till depån.

I skrivelse till domänstyrelsen den 16 maj 1925 hade sökanden anhållit att få inköpa ifrågavarande område.

Vederbörande skogsstatstjänstemän framhöllo i däröver avgivna yttranden, att försäljning av området, varå sökanden hade uppfört boningshus och uthus, kunde ske utan olägenhet för skogsskötseln.

Styrelsen inhämtade därefter yttranden från arméförvaltningens fortifikations- och intendentsdepartementet, som med eget utlåtande överlämnade yttranden av vederbörande depåchef, chefen för remonteringsstyrelsen samt inspektören för kavalleriet.

Depåchefen hade intet att erinra mot bifall till ansökningen i vad den avsåg det genom domänverket utarrenderade området. Därest vid bifall till ansökningen sökanden skulle hemställa om inköp jämväl av ett av honom av remontdepån arrenderat område om cirka 1.5 hektar, betecknat såsom avd. 320 a å förenämnda av F. A. Bergman upprättade karta, ansåg depåchefen en dylik ansökning icke böra bifallas.

Chefen för remonteringsstyrelsen avstyrkte ansökningen under anförande, bland annat, att det vore olämpligt att avsöndra område inom en större ägofigur.

Inspektören för kavalleriet avstyrkte ansökningen under uttalande, att en försäljning av området icke vore ur kronans synpunkt önskvärd.

Arméförvaltningens fortifikations- och intendentsdepartement meddelade i yttrande den 11 november 1925, att departementen på skäl, som anförts av de myndigheter, som till departementen i ärendet avgivit yttranden, samt med hänsyn därtill, att Kungl. Maj:t genom brev den 15 november 1918 avslagit av sökanden förut gjord ansökan om inköp av, bland andra, ifrågavarande område, icke ansåge ansökningen böra vinna bifall.

På grund av de av de militära myndigheterna avgivna yttrandena beslöt *domänstyrelsen* den 3 december 1925, att ansökningen icke skulle föranleda styrelsens vidare åtgärd.

Det torde här böra anmärkas, att vid behandlingen den 15 november 1918 av frågan om dispositionen av kronoegendomen Herrevadskloster Kungl. Maj:t jämväl anbefallde kammarkollegium att verkställa utredning angående ägande- och dispositionsrätten till egendomen. I den 20 april 1921 avgivet yttrande anför kollegiet, att äganderätten till, bland annat, Herrevadskloster nr 1 tillkommer kronan.

Av de över nu ifrågavarande ansökning av domänstyrelsen inhämtade yttranden framgår, bland annat, följande.

Jägmästaren meddelar, att den mark, varå sökanden uppfört växthus, är belägen inom det område, som å Bergmans karta betecknats som avd. 320 a, vilket område disponeras av depån och av depån utarrenderas till sökanden. *Jägmästaren*, som vidhåller att en försäljning av det till sökanden av domänverket utarrenderade området kunde ske utan olägenhet för skogsskötseln, anför, att området utgjordes av en backsluttning mot söder, förut skogsmark, men numera av sökanden uppodlad och planterad med fruktträd. Jordmånen utgjordes av grusblandad sand av ej synnerligen god beskaffenhet. Avståndet till Ljungbyheds järnvägsstation vore omkring 1.5 kilometer. Med hänsyn till läget och områdets karaktär av byggnadstomt ävensom dess förhandenvarande tillstånd syntes ett pris av omkring 1,200 kronor per hektar vara rimligt.

Överjägmästaren instämmer i jägmästarens yttrande.

Arméförvaltningens fortifikations- och intendentsdepartement anför, att departementen, ehuru de ansåge ömmande omständigheter tala för att sökanden medgäves rätt friköpa ifrågavarande tomt, likväl, med hänsyn till vad de förut anfört rörande den av sökanden hos domänstyrelsen gjorda ansökningen om förvärv av samma område, ansåge sig för sin del icke kunna tillstyrka bifall till framställningen.

Landsfiskalen i orten tillstyrker ansökningen under framhållande, bland annat, att sökanden, som vore skuldsatt, skulle kunna förbättra sin ekonomi, om han genom köp finge förvärva tomt.

Domänintendenten i länet anser förklarligt, att sökanden, som snart under tjugu år arrenderat området, odlat och planterat detsamma samt därå uppfört dyrbara byggnader, genom köp av marken önskade för sig och sina anhöriga bevara värdet av det därå nedlagda arbetet. En försäljning av tomten vore enligt domänintendentens mening utan olägenhet för såväl skogsstaten som remontdepån.

Länsstyrelsen i länet har under åberopande av de av landsfiskalen och domänintendenten anförda skälen hemställt, att sökanden måtte erhålla tillstånd att mot skälig köpeskilling förvärva äganderätt till området ifråga.

Domänstyrelsen har funnit försäljning av det ansökta området i vad det avser mark under skogsstatens vård och förvaltning, kunna ske utan olägenhet för skogsskötseln vid egendomen. Enär emellertid områdets omfattning icke tydligt framginge av ansökningen, har styrelsen genom vederbörande jägmästare anmodat sökanden låta genom lantmätare utstaka och kartlägga det område, han önskar förvärva; och har styrelsen vid sin skrivelse fogat av sökanden på egen bekostnad anskaffad, av distriktslantmätaren John Grenholm år 1926 upprättad karta över området, samt av vederbörande skogsstatstjänsteman upprättad värdering av området enligt denna karta ävensom en skriftlig förklaring från sökanden angående köpevillkoren.

Enligt Grenholms karta omfattar området 0.56 hektar. *Jägmästaren*, som,

enligt vad ovan nämnts, ansett det ansökta området vara värt 1,200 kronor per hektar, har nu, med hänsyn till områdets karaktär av huvudsakligast trädgård och tomt samt att all uppodling och plantering skett genom sökanden, uppskattat värdet till 1,000 kronor per hektar eller för hela området i avjämnat tal till 550 kronor, vilket belopp sökanden förklarar sig villig betala. *Länsstyrelsen* har med överlämnande av domänintendentens yttrande förklarar sig icke hava något att erinra emot, att köpeskillingen för ifrågasatt område fastställes till av jägmästaren senast föreslaget belopp, som jämväl av *domänintendenten* ansetts skäligt. Mot jägmästarens värdering av området har icke heller *domänstyrelsen* haft något att erinra.

Såsom av utredningen framgår är det till försäljning ifrågasatta området beläget huvudsakligen inom den till remountdepån upplåtna marken och sålunda i och för sig mindre lämpat för avsöndring. Enär emellertid detsamma gränisar till allmän landsväg och icke erfordras vare sig för depåns eller skogsstatens räkning, vill jag, med hänsyn jämväl till de ömmande omständigheter som tala för bifall till sökandens framställning, tillstyrka områdets försäljning till senast föreslagen köpeskillning av 550 kronor.

*Departements-
chefen.*

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att det område om 0.556 hektar av förra överste, löjtnantsbostället 7 $\frac{1}{4}$ mantal Herrevadsklosters kungsgård nr 1 i Riseberga socken av Kristianstads län, som angives å en av distriktslantmätaren John Grenholm år 1926 upprättade karta, må till Carl Dahlqvist försäljas mot en köpeskillning av 550 kronor att kontant erläggas till länsstyrelsen i Kristianstads län vid tillträdet och under villkor i övrigt, att köparen vidkännes alla med områdets avskiljande och lagfart å fånget förenade kostnader samt uppsätter och för framtiden underhåller lämpligt stängsel omkring området.

11:o.

Vid en år 1926 å kronoegendomen $3 \frac{3}{7}$ mantal Fröslöv nr 10 litt. A i Valleberga socken av Kristianstads län hållen förrättning för uppgörande av förslag till förnyad utarrendering från den 14 mars 1929 av denna egendom, som lämnar 3,000 kronor i årligt arrende, har förslag väckts om försäljning av tomtområden från egendomen. I skrivelse den 14 januari 1927 har domänstyrelsen underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning samt därvid överlämnat ärendet tillhörande handlingar, däribland en av distriktslantmätaren Johan Söderquist år 1926 kopierad och kompletterad karta över egendomen jämte beskrivning.

[11.]
*Fröslöv nr 10
litt. A i
Kristianstads
län.*

Av handlingarna i ärendet inhämtas, bland annat, följande.

Egendomen, som är belägen omkring 2 kilometer från Hedvigsdals järnvägsstation, har en sammanlagd areal av 59.365 hektar, därav 58.248 hektar tomt och åker, 0.466 hektar äng och 0.651 hektar impediment.

Egendomen ligger i ett sammanhängande skifte av lämplig storlek för drivande av ett mindre jordbruk samt är försedd med goda åbyggnader.

På grund härav hava uppskattningsmännen icke ansett lämpligt, att något större område av egendomen frånstyckades för bildande av egnahemslägenheter. Ett söder om den genom egendomen löpande allmänna landsvägen beläget, obebyggt mindre åkerområde hava uppskattningsmännen däremot föreslagit till försäljning, uppdelat i tre mindre bostadslägenheter med följande arealer och saluvärden:

Beteckning å kartan	Ägofigur	Areal hektar	Saluvärde kronor	Arrendevärde kronor
F.....	54	0.73	876	35
G.....	53	0.96	1,160	45
H.....	av 52	0.847	1,020	42

Länsstyrelsen i länet har förordat bifall till uppskattningsmännens dispositionsförslag.

De av domänstyrelsen i enlighet med Kungl. Maj:ts brev den 30 april 1926 tillkallade sakkunniga i fråga om vissa kronoegendomars lämplighet för styckning till mindre jordbruk hava, efter besiktning å egendomen och tagen del av uppskattningsmännens dispositionsförslag, förklarat sig icke hava något att erinra mot detsamma.

Jämväl domänstyrelsen har förordat det uppgjorda förslaget till egendomens disposition och har icke haft något att erinra mot de åsatta saluvärdena.

Departementss-
chefen.

I enlighet med vad myndigheterna tillstyrkt hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att ovannämnda tre, med litt. F, G och H betecknade lotter må var för sig med ovan angivet område från kronoegendomen $\frac{3}{7}$ mantal Fröslöv nr 10 litt. A i Valleberga socken av Kristianstads län försäljas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar.

12:o.

[12.]
Araskoga
nr 3 i
Malmöhus
län.

Kronoegendomen $\frac{1}{4}$ mantal Araskoga nr 3 i Brandstads socken av Malmöhus län är utarrenderad under 20 år från den 14 mars 1914 mot årligt arrende av 1,270 kronor.

Hos länsstyrelsen i nämnda län har smeden O. Oskarsson i Araskoga i skrivelse den 19 april 1926, med förmälan att han under 15 år bedrivit smidesrörelse i förhyrd bysmedja i Araskoga by och haft bostad i till denna

hörande bostadshus men väntade att bliva uppsagd till avflyttning från bostadshuset, anhållit om tillstånd att köpa 36 ar jord från nämnda kronoegendom för att bilda ett eget hem och kunna hava sin bostad i omedelbar närhet av rörelsen, vilken fortfarande skulle bedrivas i den förhyrda smedjan.

Vid ansökningen hade fogats förklarande av kronoegendomens arrendator, att han ej betingade sig någon ersättning av kronan för mistad jordrymd och brukningsrätt å området, under villkor att inga utgifter för ifrågavarande avsöndring bleve honom påförda.

Sedan vederbörande domänintendent, efter remiss, tillstyrkt ansökningen samt avsöndringsförrättning verkstälts av distriktslantmätaren E. Sundberg, har på länsstyrelsens anmodan förrättats saluvärdering å lägenheten. Därvid antecknades, att densamma, som å en av bemälde Sundberg upprättad karta betecknats med litt. A och innehölle en areal av 0.373 hektar, bestode av mark av medelgod beskaffenhet men ganska stenbunden och kuperad. Saluvärdet uppskattades till 1,000 kronor; och tillstyrktes försäljningen med hembuds rätt för sökanden, som ansåges böra erlagga köpeskillingen kontant vid tillträdet.

Kostnaderna för avsöndrings- och saluvärderingsförrättningarna hava bestritts av sökanden.

Handlingarna i ärendet jämte den av bemälde Sundberg upprättade kartan över lägenheten hava av länsstyrelsen överlämnats till domänstyrelsen med skrivelse den 26 oktober 1926, däri *länsstyrelsen*, som icke haft något att erinra mot uppskattningsmännens förslag, hemställt att, då sökanden syntes vara mindre bemedlad, försäljningen måtte ske i enlighet med de för egna hemsförsäljning stadgade grunder.

Med skrivelse den 26 november 1926 har *domänstyrelsen* underställt ansökningen Kungl. Maj:ts prövning, därvid styrelsen tillstyrkt lägenhetens försäljning till sökanden mot en köpeskillning av 1,000 kronor att erläggas kontant vid tillträdet.

I likhet med myndigheterna vill jag förorda försäljning av ifrågavarande lägenhet, och synes, i enlighet med vad domänintendenten och övriga uppskattningsmän samt domänstyrelsen föreslagit, köpeskillingen böra erläggas kontant vid tillträdet. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, *Departements-
chefen.*

att ifrågavarande å distriktslantmätaren E. Sundbergs i ärendet företedda karta med litt. A betecknade område om 0.373 hektar må från kronoegendomen Araskoga nr 3 i Brandstads socken av Malmöhus län försäljas till O. Oskarsson mot en köpeskillning av 1,000 kronor att erläggas kontant vid tillträdet samt i övrigt under villkor, att området säljes i det skick, det vid tillträdet finnes, att köpeskillingen skall erläggas till

länsstyrelsen i länet, att området får tillträdas den 14 mars 1934 eller dessförinnan å tid, varom köparen kan träffa avtal med vederbörande arrendator, att, därest sådan överenskommelse träffas, köparen därom omedelbart underrättar länsstyrelsen, samt att köparen skall svara för de å området för tiden efter tillträdesdagen belöpande onera och utskylder ävensom ensam vidkännas alla med områdets avskiljande, lagfart å fånet och andra med köpet förenade utgifter.

13:o.

[13.]
Skee nr 1 i
Hallands län.

Vid en år 1926 å kronoegendomen ¹¹/₁₂ mantal Skee nr 1 i Harplinge socken av Hallands län hållen förrättning för uppgörande av förslag till förnyad utarrendering från den 14 mars 1927 av egendomen, som lämnar 1,900 kronor i årligt arrende, har fråga väckts om försäljning av vissa områden från egendomen, och har domänstyrelsen underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning samt därvid överlämnat uppskattningsinstrumentet jämte länsstyrelsens däröver avgivna utlåtande ävensom en av t. f. distriktslantmätaren Erik Stigman åren 1924—1925 över egendomen upprättad karta med tillhörande beskrivning.

Av dessa handlingar inhämtas bland annat.

Egendomen, som är belägen 2.5 kilometer från Harplinge station å Väst-kustbanan innehåller en arel av 72.6955 hektar samt består dels av hemskiftet med en areal 69.4630 hektar, därav 66.7900 hektar åker och tomt, 0.4270 hektar äng och 2.2460 hektar impediment, dels ock av fyra mindre lotter om sammanlagt 3.2325 hektar i byalagets utskiftade mossar, nämligen två lotter om tillsammans 1.3165 hektar i den s. k. Stubbamossen och en lott i vardera av Ekesmossen och Fällgrensskiftet om respektive 1.6290 hektar och 0.2870 hektar.

Å egendomen finnas inga torp eller bebyggda lägenheter.

Av ägoinnehavet är emellertid den så kallade Ekesmosselotten sedan år 1886 brukad av Johan August Andreasson, arrendator av en angränsande, å enskilt hemman befintlig och av honom bebyggd lägenhet.

Fällgrensskiftet, beläget inom annat hemmans åkerskifte, har sedan 15 år tillbaka brukats av ägaren till detta hemman Sven Magnus Fällgren.

Ett å kartan under ägofiguren nr 47 redovisat område om 0.1800 hektar har sedan ett 10-tal år brukats av skomakaren Martin Albin Andersson, ägare av en nämnda område angränsande, bebyggd lägenhet Harplinge nr 5³⁰.

Samtliga ovannämnda personer hava hos uppskattningsmännen gjort framställning att få inköpa respektive av dem brukade områden, Andreasson under förklaring att han med stöd av lagen den 26 mars 1920 om rätt i vissa fall för nyttjanderättshavare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område ämnade tillösa sig den av honom för närvarande arrenderade, till Ekesmosselotten angränsande lägenheten.

Dessutom har grovarbetaren Hjalmar Fällgren hos uppskattningsmännen anhållit få från egendomen inköpa ett emellan den så kallade strandvägen

och egendomens södra rågång liggande område, bestående av ägofiguerna nr 41, 42, 44—46 och omfattande 1.9830 hektar, varjämte lantbrukaren Erik V. Andersson gjort framställning att få förvärva ett område mellan stora landsvägen och vattendraget Skintan, redovisat under ägofiguerna nr 25—31.

Uppskattningsmännen hava föreslagit försäljning efter hembud av följande områden till nedanangivna saluvärden:

	Ägofigur nr	Areal hektar	Saluvärde kronor	Hembjudes
Ekesmossen	49—67	1.6290	600	Joh. Aug. Andreasson
Fällgrenslott	48	0.2876	300	Sven Magn. Fällgren
	47	0.1800	150	Martin Alb. Andersson
	41, 42, 44—46	1.9830	1.200	Hjalmar Fällgren

Länsstyrelsen har biträtt av uppskattningsmännen föreslagna försäljningar.

De av domänstyrelsen jämlikt Kungl. Maj:ts brev den 30 april 1926 tillkallade *sakkunniga* för verkställande av utredning av de under styrelsens förvaltning ställda kronoegendomarnas lämplighet för styckning till mindre jordbruk hava icke haft något att erinra mot försäljningsförslaget.

Ehuruväl *domänstyrelsen* finner de av uppskattningsmännen åsatta saluvärdena jämförelsevis låga, anser styrelsen sig dock böra biträda försäljningsförslaget. Försäljningarna syntes böra ske i enlighet med grunderna för egnahemsupplåtelse och efter hembud till förordade personer. Styrelsen har därjämte meddelat, att styrelsen föranstaltat om egendomens skötsel till den 14 mars 1928.

I anslutning till myndigheternas förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:ts *Departements-* måtte föreslå riksdagen medgiva, *chefen.*

att ovanberörda fyra lotter må var för sig och till angivna saluvärden från kronoegendomen $11\frac{1}{12}$ mantal Skee nr 1 i Harplinge socken av Hallands län försäljas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahems-lägenheter från kronoegendomar med rätt till hembud för de av uppskattningsmännen förordade personer.

14:o.

Den 8 april 1925 fastställde Kungl. Maj:ts hamnområde för Grebbestads municipalsamhälle i Göteborgs och Bohus län. Redan därförinnan har municipalsamhället hos Kungl. Maj:ts anhållit att få inköpa de inom nämnda hamnområde belägna holmarna Vadskär och Kuskär.

Till följd av remiss hava utlåtanden häröver avgivits den 13 december 1923 av domänstyrelsen efter hörande av vederbörande skogsstatstjänstemän,

[14.]
Holmarna
Vadskär och
Kuskär i
Göteborgs och
Bohus län.

den 29 september 1925 av länsstyrelsen efter hörande av fiskeriintendenten i västra distriktet och övriga vederbörande samt den 9 september 1926 av kammarkollegium, som därvid överlämnat yttranden i ärendet av lantmäteristyrelsen samt sitt andra arkivkontor och advokatfiskalsämbete.

Vadskär är beläget omkring 120 meter utanför stranden till hemmanet Rörvik nr 1 och innehåller en areal av omkring 1,000—1,500 kvadratmeter. Holmen, som finnes till sitt läge redovisad å en av F. R. Busck år 1886 upprättad karta över områden kring strandlägenheten Grebbestad, utgöres av en klippa utan jord; och finnas å densamma uppförda sjöboddar och magasin samt en del andra anläggningar.

Kuskär med en areal av omkring 130 kvadratmeter utgöres av två närmast intill hemmanet Gissleröd belägna låga klippor, vilka vid högvatten översköljas av havet. Omkring holmen finnes ett grund, där hummerfiske bedrivs.

Granit användbar för industri finnes icke på någon av holmarna.

Äganderätten till holmarna har icke kunnat helt klarläggas. I fråga om Vadskär synas vissa anspråk på äganderätten göras gällande av delägare i hemmanet Rörvik. En av dessa, majoren O. Lydén, har förklarat att, därest kronan utan vederlag till förmån för municipalsamhället avsäger sig äganderätten till holmen, han är villig att under liknande villkor avsäga sig sin eventuella rätt. Ägarna till Gissleröd hava förklarat sig icke göra anspråk på äganderätt till Kuskär.

Vid länsstyrelsens utlåtande har fogats till länsstyrelsen ställda skrivelser dels från Adolf Andersson i Grebbestad, som under 23 år använt viss del av Vadskär för av honom bedriven hummeraffär och därpå uppfört magasin samt verkställt utfyllningar jämte sten- och brygganläggningar, med anhållan att få inlösa det av honom disponerade området å holmen, dels ock av Karl Henriksson, Pontus Hellman och Malkolm Hellman, Grebbestad, vilka hemställt att få inlösa av dem använda tomtområden å Vadskär eller, om detta ej kunde bifallas, att de måtte tillförsäkras rätt att jämväl för framtiden disponera desamma.

Vederbörande *jägmästare* har tillstyrkt holmarnas försäljning till Grebbestads municipalsamhälle för en köpeskillning av 700 kronor, varav för Vadskär 300 kronor och för Kuskär 400 kronor, avseende värdet av hummerfisket; och har detta förslag biträts av *överjägmästaren* och *domänstyrelsen*.

Grebbestads municipalstämma har på förfrågan meddelat att, om kronan utan vederlag på municipalsamhället överläte sin rätt till holmarna, samhället förbunde sig tillåta de personer, som nu använde områden å Vadskär, att under deras återstående livstid fritt begagna ifrågavarande områden i samma utsträckning som hittills. Om däremot samhället nödgades erlagga den av jägmästaren föreslagna köpeskillningen, vilken syntes stämman för hög, förbehölle samhället sig rätt att självt bestämma, huruvida och på vilka vilkor nämnda personer framdeles finge nyttja områdena.

För egen del har *länsstyrelsen* anfört följande.

Av den verkställda utredningen i ärendet finge anses framgå, att enskild äganderätt till holmarna icke för närvarande kunde påvisas, och skulle således kronan vara att anses som ägare till desamma.

Då kronan icke kunde väntas komma att taga holmarna i bruk och det för ordnandet av Grebbestads hamnfråga vore av stor betydelse, att samhället bleve ägare till desamma, samt dessutom kronans äganderätt till holmarna, om ock sannolik, icke vore med full säkerhet konstaterad, ansåge sig länsstyrelsen böra förorda, att ansökningen bifölles på det sätt, att kronan utan vederlag på Grebbestads municipalsamhälle överläte den rätt, kronan kunde äga till holmarna.

Vid sådan utgång av frågan torde Adolf Anderssons och Karl Henrikssons med fleras ansökningar att få förvärva ägande- eller besittningsrätt till av dem nu använda områden å Vadskär icke påkalla annan åtgärd, än att i blivande upplåtelsehandling omnämndes den av samhället lämnade förbindelsen att tillåta de personer, som nu nyttjade områden å holmen, att under deras återstående livstid fritt begagna ifrågakvarnens områden i samma utsträckning som hittills.

Då obestridlig klarhet om kronans äganderätt till holmarna ej kunnat vinnas, har såväl *kammarkollegiet* som *lantmäteristyrelsen* anslutit sig till länsstyrelsens förslag, kollegiet under framhållande tillika att upplåtelsen avsåge ett allmännyttigt ändamål och lantmäteristyrelsen att holmarnas värde vore ringa.

På i ärendet anförda skäl tillstyrker även jag, att municipalsamhällets ansökan bifalles på sätt länsstyrelsen föreslagit. Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, *Departements-
chefen.*

att den rätt, Kungl. Maj:t och kronan må äga till de i Tanums socken av Göteborgs och Bohus län belägna holmarna Vadskär och Kuskär, må utan vederlag överlätas på Grebbestads municipalsamhälle under villkor, vad angår Vadskär, att samhället förbinder sig tillåta de personer, som nu nyttja områden å holmen, att under deras återstående livstid fritt begagna samma områden i enahanda utsträckning som hittills.

15:o.

Den i Ransbergs socken av Skaraborgs län belägna kronoegendomen 1 mantal Fagersanna nr 2 Nolgården är med undantag bland annat av dels tjugufem jämlikt Kungl. Maj:ts brev den 4 juni 1920 till försäljning avsedda lägenheter dels ock egendomens från den 14 mars 1921 till kronopark avsatta skogsskifte jämte därå befintliga tre torplägenheter med tillhörande inägor, däribland Kalås, utarrenderad till den 14 mars 1928 mot ett årligt arrende av 900 kronor.

Jämlikt medgivande av domänstyrelsen den 22 juni 1923 uppå ansökning av Ransbergs kommun att antingen få friköpa eller arrendera till nu löpande *Bihang till riksdagens protokoll 1927. 1 saml. 142 häft. (Nr 166.)*

[15.]
*Fagersanna
nr 2 Nolgården i
Skaraborgs
län.*

arrendeperiods utgång ett område av egendomen om 2 hektar för uppförande av ett ålderdomshem har kommunen av egendomens arrendator arrenderat området för nämnda tid.

Under 1925 har å egendomen hållits uppskattningsförrättning. Av instrumentet över nämnda förrättning jämte övriga till ärendet hörande handlingar, däribland två kartor upprättade av extra lantmätaren E. O. Janson, den ena 1916—1917 över egendomen med tillägg av 1918 och den andra 1923 över det till tomtplats för förberörda ålderdomshem avsedda området, jämte tillhörande beskrivningar, inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som är belägen 32 kilometer från Skövde med statens järnvägsstation Fagersanna å ägora, innehåller 65.864 hektar, varav 34.092 hektar tomt och åker, 3.625 hektar äng och odlingsmark och 28.147 hektar avrösningsjord.

Under erinran om Ransbergs kommuns förberörda ansökning hava uppskattningsmännen anfört, att över området i fråga — omfattande å egendomskartan i väster av rödprickad linje begränsad del av ägofigurerna nr 35, 37, av 38 och 44, därå ännu intet hus uppförts — av kommunen framdragits vattenledning med självtryck. Inom området låge delvis egendomens egen vattenledning, som dragits från en bäck å angränsande enskilda egendomen Älgarås Millomgårdens mark, vilken bäck för ändamålet uppdämts. Ägaren av denna gård vägrade dämning såsom skadande hans åker. Utan dämning vore emellertid vattenledningen obrukbar. Vid sådana förhållanden ville uppskattningsmännen föreslå, att det av kommunen nu arrenderade området måtte till densamma försäljas med förbehåll om rätt för egendomen att från kommunens vattenledning taga för egendomens behov nödigt vatten, vilken rätt borde i området intecknas. Då det av uppskattningsmännen området åsatta saluvärdet utgjorde 2,400 kronor, men den framtida rätten till vatten för egendomen torde kunna värderas till 800 kronor, borde försäljningspriset för området bli 1,600 kronor, under förutsättning att kommunen förbunde sig förse kronoegendomen med vatten från sin över området dragna ledning och medgäve till säkerhet därför servitutsinteckning i området, ett förslag som av kommunen biträtts.

I anledning av det sålunda gjorda förslaget har vare sig *länsstyrelsen* eller *överjägmästaren* haft något att erinra. Överjägmästaren har emellertid framhållit, att samtliga de å skogsskiftet belägna, från arrendet undantagna tre torpen icke erfordrades för skogens skötsel. Då ett av dem med fördel skulle kunna undvaras, syntes böra övervägas, om ej torpet Kalås borde efter erforderlig arrondering av gränserna säljas såsom eget hem. Torpet vore för närvarande utarrenderat för skogsväsendets räkning till den 14 mars 1928 mot ett årligt arrende av 130 kronor.

I anledning härav har domänstyrelsen föranstaltat om förslag till försäljning av torpet. Av instrumentet häröver med därtill hörande handlingar framgår bland annat följande.

Torpet är beläget 34 kilometer från Skövde och 2 kilometer från Fagersanna järnvägsstation. Av åbyggnaden, som tillhör kronan, är boningshuset nybyggt 1923 men invändigt ej fullt färdigt; ladugården är äldre och i gott skick. Torpet brukas av innehavaren, A. Sköld, och hans familjemedlemmar.

För lämplig arrondering mot kronoparken av torpet hava domänintendenten i länet och vederbörande jägmästare enats om såväl å marken utstakade som å förenämnda Jansons karta över egendomen inlagda linjer, efter vilka gränser lantmätaren sedermera upprättat ägobeskrivning av den 3 januari 1927, upptagande en areal för torpet av 9.340 hektar, därav 4.170 hektar åker och tomt, 0.477 hektar äng samt 4.693 hektar skogs- och betesmark.

Saluvärdet å torpet har uppskattats till 6,000 kronor, därav 1.004 kronor 85 öre för växande skog.

Torparen Sköld har anmält sig som köpare till torpet och hava *uppskattningsmännen* tillstyrkt torpets försäljning till honom.

Då i övrigt av de från egendomen redan försålda tomterna ungefär hälften ännu äro obebyggda, enär ingen byggnadsverksamhet i samhället förekommit efter kristiden och inga tomter, som genom läge och beskaffenhet kunna vara särskilt eftersökta, nu finnas kvar vid egendomen, hava uppskattningsmännen ansett, att intet ytterligare område borde för ifrågavarande ändamål från arrendet undantagas.

Emot förslaget och den verkställda värderingen rörande torpet, har *länsstyrelsen* och *överjägmästaren* icke haft något att erinra.

De av domstyrelsen i enlighet med Kungl. Maj:ts brev den 30 april 1926 tillkallade *sakkunniga* i fråga om vissa kronoegendomars lämplighet för styckning till mindre jordbruk, vilka erhållit del av handlingarna i ärendet, ävensom *domänstyrelsen* hava icke haft något att erinra.

Med avseende å vad i ärendet förekommit hemställer jag, att Kungl. Maj:ts *Departementschefen* måtte föreslå riksdagen medgiva,

att från kronoegendomen 1 mantal Fagersanna nr 2 Nolgården i Ransbergs socken av Skaraborgs län må fränkiljas och försäljas

dels ovan omförmälda område om 2 hektar till Ransbergs kommun mot en köpeskilling av 1,600 kronor samt under villkor i övrigt, *att* området må tillträdas den 14 mars 1928, *att* köpeskillingen erlägges senast å tillträdesdagen till länsstyrelsen i länet för att tillföras domänfonden, *att* kronan förbehålles rätt att för stamhemmanet från kommunens vattenledning taga för stamhemmanets behov nödigt vatten, till säkerhet varför in-teckning må utan kommunens vidare hörande sökas i området, *att* kommunen uppsätter och för framtiden underhåller lämpligt stängsel i områdets gränser mot kronans mark, *samt att* kommunen ensamt vidkännes alla med områdets avskiljande och lagfart å fånget för-
enade utgifter;

dels ock torpet Kalås med ovannämnda område enligt gällande grunder för upplåtelse av egnahemslägenheter från kronoegendomar.

16:o.

[16.]
Bankebolet
nr 1 i Skara-
borgs län.

Kronoegendomen 1 mantal Bankebolet nr 1 i Ransbergs socken av Skaraborgs län är utarrenderad till den 14 mars 1928 mot ett årligt arrende av 1,750 kronor.

Under år 1926 har å egendomen hållits uppskattningsförrättning. Av instrumentet över nämnda förrättning jämte övriga till ärendet hörande handlingar, däribland en av e. lantmätaren E. O. Janson år 1917 över egendomen upprättad karta med beskrivning, inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som är belägen 38 kilometer från Skövde och 6 kilometer från Fagersanna järnvägsstation, har enligt nyssnämnda ägobeskrivning en areal av 334.743 hektar, därav 74.869 hektar tomt och åker, 1.674 hektar äng, 252.740 hektar skogs- och hagmark samt 5.680 hektar impediment.

Med tillstyrkan av en av fröken Hilma Schmitterlöw, som äger boningshuset å den under egendomen lydande lägenheten Ledstugan, gjord ansökan hava uppskattningsmännen föreslagit försäljning av den tomtplats, varå huset är beläget och vilken omfattar ägofiguren nr 2 å förberörda karta och har en areal av 0.06 hektar. Saluvärdet å området har beräknats till 150 kronor; och har arrendeavgälden uppskattats till 3 kronor. Säljes området, har detta ej ansetts böra inverka på storleken av arrendesumman för huvudgården.

Länsstyrelsen har icke haft något att erinra mot uppskattningsmännens föreliggande förslag.

De av domänstyrelsen i enlighet med Kungl. Maj:ts brev den 30 april 1926 tillkallade sakkunniga i fråga om vissa kronoegendomars lämplighet för styckning till mindre jordbruk, vilka under hösten 1926 besiktigat egendomen, hava med hänsyn till egendomens tillräckliga och goda åbyggnad funnit egendomen i övrigt böra ånyo utarrenderas.

Jämväl domänstyrelsen har biträtt uppskattningsmännens förslag.

Departements-
chefen.

Med tillstyrkande av ifrågavarande förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att omförmälda lägenhet Ledstugan må med ovan angivna område från kronoegendomen 1 mantal Bankebolet nr 1 i Ransbergs socken av Skaraborgs län försäljas enligt gällande grunder för upplåtande av egna-hemslägenheter från kronoegendomar.

17:o.

Kronoegendomen $\frac{1}{2}$ mantal Kedum nr 3 Stommen i Södra Kedums socken av Skaraborgs län utarrenderades genom domänstyrelsens kontrakt den 29 oktober 1909 mot en årlig avgäld av 920 kronor under tjugu år från den 14 mars 1911 till K. A. Johansson, som från 1895 varit arrendator av egendomen och därstädes med domänstyrelsens medgivande åt sig uppfört ett boningshus. Från den 14 mars 1924 innehaves arrendet jämlikt styrelsens transportresolution av Johan Adolf Johansson.

I en med länsstyrelsens i nämnda län resolution den 14 november 1925 till domänstyrelsen jämte yttranden av bemälda Johan Adolf Johansson och domänintendenten i länet insänd ansökning har K. A. Johansson under erinran om sin långa arrendetid anhållit att, då han nu uppnått hög ålder och önskade ordna det så, att vid hans frånfalle inga svårigheter komme att beredas hans efterlevande i anledning därav att nämnda honom tillhöriga hus stode å ofri grund, tillstånd måtte lämnas honom att få inköpa det område av egendomen, varå huset stode och som närmare angäves å en ansökningen bifogad planskiss.

Enligt berörda yttranden har egendomens nuvarande *arrendator* medgivit den ifrågasatta försäljningen mot det att han erhöle ett arrendeavdrag av 10 kronor, och har *domänintendenten* tillstyrkt ansökningen, då sökanden under en lång följd av år väl hävdad egendomen och då området vore synnerligen lämpligt att försälja och ej hade större värde för egendomen.

Med anledning härav har domänstyrelsen föranstaltat om saluvärdering på sökandens bekostnad om området i fråga.

Av instrumentet över nämnda förrättning och av därvid fogade, av distriktslantmätaren Gunnar Linde å 1926 upprättad karta över området samt av förste lantmätaren A. H. Öhrwall år 1908 justerad karta över stamhemmanet inhämtas, bland annat, att området, som är beläget intill allmänna landsvägen Stallberg-Helås vid Arentorps järnvägsstation och bebyggt, planerat och delvis planterat, innehåller en areal av 0.1617 hektar samt saluvärderats till 646 kronor 80 öre.

Länsstyrelsen och *domänstyrelsen* hava tillstyrkt nämnda områdes försäljning, länsstyrelsen mot det åsatta saluvärdet och domänstyrelsen mot en till 650 kronor avjämnad köpeskillning; och förorda myndigheterna arrendeavdrag för nuvarande arrendatorn på sätt av honom ifrågasatts.

Med avseende å vad i ärendet förekommit hemställer jag, att Kungl. *Departements-*
Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, *chefen.*

att ifrågavarande å de i ärendet företedda kartorna med litt. a betecknade område om 0.1617 hektar må från kronoegendomen $\frac{1}{2}$ mantal Kedum nr 3 Stommen i Södra Kedums socken av Skaraborgs län avskiljas och

[17.]

Kedum nr 3
Stommen i
Skaraborgs
län.

till förbemälde K. A. Johansson försäljas för en köpeskilling av 650 kronor samt under vilkor i övrigt att köpeskillingen skall kontant erläggas senast å tillträdesdagen och inbetalas till länsstyrelsen för att tillgodoföras domänfonden, att området må tillträdas den 14 mars 1931 eller därförinnan å tid, varom överenskommelse kan träffas med egendomens arrendator, att, därest sådan överenskommelse träffas, köparen därom omedelbart under rättar länsstyrelsen, att köparen skall uppföra och för framtiden underhålla lämplig hägnad i områdets gräns mot kronoegendomens mark i övrigt, samt att köparen skall ensam vidkännas de med områdets avskiljande och lagfart å fånget förenade kostnader.

18:o.

[18.] Kronoegendomen 1 mantal Noleby nr 1 i Sunnersbergs socken av Skaraborgs län är utarrenderad till den 14 mars 1928 mot en årlig avgäld av 2,100 kronor.

Noleby nr 1
i Skaraborgs
län.

Under 1926 har å egendomen hållits uppskattningsförrättning. Av instrumentet häröver med tillhörande handlingar, däribland en av lantmäteriauscultanten Gunnar Linde år 1920 över egendomen upprättad karta med beskrivning, inhämtas, bland annat, följande.

Egendomen, som är belägen 9 kilometer från Lidköping, har en areal av 67.896 hektar, därav 44.740 hektar åker och tomt, 17.208 hektar betesmark, 5.630 hektar skogsmark och 0.318 hektar impediment.

Från nuvarande innehavaren av den omkring 5 kilometer från huvudgården belägna utägan Ulvedalen J. O. Eriksson har inkommit framställning att få inköpa utägan. Eriksson äger bebyggd, omedelbart därintill belägen jord, innehållande omkring 5 hektar åker, vilket jordområde av uppskattningsmännen ansetts icke kunna föda en familj. Framställningen tillstyrkes av uppskattningsmännen.

Utägan Ulvedalen omfattar å kartan ägofigurerna nr 102—130 och har en areal av 6.158 hektar, därav 2.868 hektar åker, 3.288 hektar betesmark och 0.002 hektar impediment. Områdets saluvärde har beräknats till 2,600 kronor, därav 209 kronor 50 öre för växande skog.

Vederbörande länsstyrelse och överjägmästare hava icke haft något att erinra mot uppskattningsmännens förslag, liksom ej heller de av domänstyrelsen i enlighet med Kungl. Maj:ts brev den 30 april 1926 tillkallade sakkunniga i fråga om vissa kronoegendomars lämplighet för styckning till mindre jordbruk, vilka besiktigt egendomen. Jämväl domänstyrelsen har biträtt uppskattningsmännens försäljningsförslag.

Departements-
chefen.

Med anslutning till samma förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att ifrågavarande område må med ovan angiven areal från kronoegendomen 1 mantal Noleby nr 1 i Sunnersbergs socken av Skaraborgs län försäljas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar med hembuds rätt för J. O. Eriksson.

19:0.

Vid en under år 1924 hällen uppskattningsförrättning å kronoegendomen $\frac{3}{4}$ mantal Horn nr 6 i Rytterns socken av Västmanlands län ansökte, bland andra, Strömsholms mejeriförening u. p. a. och handlanden C. O. Lindberg, Strömsholm, att få från egendomen inköpa vissa, med sökandena tillhöriga hus bebyggda lägenheter, vilka å en av distriktslantmätaren Ragnar Grebius år 1923 över egendomen upprättad karta betecknats med litt. A respektive litt. B. Uppskattningsmännen ansågo sig icke kunna tillstyrka ansökningarna men funno hinder icke möta mot arrendeupplåtelse av områdena i fråga. Länsstyrelsen ansåg, att en försäljning av lägenheterna komme att försvåra en breddning av landsvägen, som löpte utmed lägenheternas nordöstra sidor och vars bredd snarare understeg 8 meter, vadan det knappast kunde anses lämpligt, att staten medverkade till att innehavarna av lägenheterna skulle beredas vinst vid eventuell vägomläggning.

Med avseende å vad vid arrendeuppskattningen förekommit anhöllo förbemälda lägenhetsinnehavare i ansökning den 14 januari 1925 hos Kungl. Maj:t om rätt att till skäligt pris få inköpa lägenheterna med de förändrade arealer, som angivits i ett sammandrag till den vid ovannämnda uppskattningsförrättning uppgjorda ägobeskrivningen, enligt vilken lägenheterna skulle omfatta litt. A. 0.178 hektar och litt. B 0.500 hektar.

Anbefalld att häröver avgiva utlåtande anmodade domänstyrelsen domänintendenten och länsstyrelsen att yttra sig i ärendet.

Domänintendenten förklarade sig beträffande sökandenas framställning icke hava något att anföra utöver vad i arrendeuppskattningsinstrumentet funnes omförmält.

Länsstyrelsen återopade sitt förut avgivna yttrande i vad detta berörde den av mejeriföreningen gjorda framställningen samt överlämnade en till länsstyrelsen ingiven ytterligare ansökan av förbemälda Lindberg, däri denne anhölle att få inköpa den del av den till honom upplåtna lägenheten, som icke komme att beröras av en blivande väganläggning. Det ansökta området, som å ett ansökningen bifogat kartutdrag angivits med heldragna gröna linjer, innehöll enligt kartutdraget åtecknad beskrivning 0.442 hektar. Länsstyrelsen tillstyrkte försäljning av området.

Domänintendenten förklarade i yttrande över Lindbergs senaste ansökning att han, ehuru med fasthållande av sin enligt uppskattningsinstrumentet angivna ställning till frågan, icke hade något att erinra mot det gjorda undantaget av mark för framtida väganläggning; och hade domäninten-

[19.]

Horn nr 6 i
Västmanlands
län.

denten saluvärderat lägenheten litt. B (ägofig. nr 32—34), som efter nu angivna förminskning komme att omfatta 0.318 hektar, till 2,690 kronor.

Domänstyrelsen fann sig med avseende å vad i ärendet förekommit kunna tillstyrka försäljning allenast av lägenheten litt. B med ägoareal och salupris enligt domänintendentens förslag.

Förslaget framfördes av Kungl. Maj:t till riksdagen i en den 23 mars 1925 avlåten proposition nr 206, punkt 19, och vann riksdagens bifall; varefter Kungl. Maj:t den 12 juni 1925 meddela förordnande i ämnet.

I gemensam skrivelse till Kungl. Maj:t den 14 januari 1926 hava mejeriföreningen och Lindberg ånyo gjort framställning om förvärv, föreningen av lotten litt. A (ägofig. nr 29 och 30; areal 0.140 hektar) och Lindberg av återstående del av lotten litt. B (ägofig. nr av 33 och av 34; areal 0.041 hektar), eventuellt med den inskränkning att sökandena tillförbundades att tåla för vägbreddning erforderligt intrång eller ock att för vägbreddning intill två meter erforderligt område undantoges från upplåtelsen. Områdena i fråga äro till sökandena utarrenderade på fem år från den 14 mars 1927 för respektive 200 och 25 kronor i årlig avgäld. Å lotten litt. A finnes en mejeribygnad jämte uthus, och å ifrågavarande område av fig. nr 34 har uppförts en uthusbyggnad såsom förlängning av en intilliggande byggnad å Lindbergs lägenhet.

Domänstyrelsen har, i likhet med vederbörande *domänintendent* och *länsstyrelse*, i remissutlåtande den 19 februari 1926 avstyrkt bifall till framställningarna.

Anbefalld att efter vederbörande vägstyrelsens hörande avgiva förnyat utlåtande i ärendet, anför *länsstyrelsen*, med överlämnande av särskilda av vägstyrelsen i Snevringe härad avgivna yttranden, i skrivelse den 21 maj 1926 följande.

Vid besök å platsen hade länsstyrelsen inhämtat, att för erforderlig breddning av vägen en jordremsa av 2 meters bredd utefter tomterna i fråga måste anses fullt tillräcklig. Det skäl för avslag å ansökningen, som av länsstyrelsen tidigare åberopats, måste därför nu anses undanröjt.

Ut i sitt senast i ärendet avgivna yttrande hade vägstyrelsen förklarat sig vilja inköpa denna för vägens framtida breddning erforderliga jordareal och till dess breddningen vidtagits lämna tomtinnehavarna fri utfartsväg däröver. Länsstyrelsen hade nämligen för sin del ansett det lämpligare, att vägstyrelsen redan nu förvärvade jordremsan ifråga än att densamma bibehölles i kronans ägo.

Länsstyrelsen hade intet att erinra emot försäljning till Strömsholms mejeriförening av ett jordområde omfattande ägofigurerna nr 29 och 30 å akten bilagd karta och innehållande 14 ar sedan därifrån avskiljts en två meter bred jordremsa invid landsvägen utefter lägenheten. Nämnda jordremsa, som i areal innehölle 0.742 ar hemställdes länsstyrelsen måtte upplåtas till Snevringe härads väghållningsdistrikt med skyldighet att, till dess jorden ifråga utlagts till allmän väg, tillåta fri utfartsväg över densamma.

Priset för lägenheten och jordremsan ansåge länsstyrelsen böra bliva densamma, som faststälts för övriga från Horn upplåtna i närheten belägna tomter eller 85 öre för kvadratmeter.

Beträffande handlanden Lindbergs ansökning om förvärv av ytterligare jord ansåge sig länsstyrelsen icke kunna tillstyrka densamma. Något större behov för Lindberg att äga jämväl denna jordareal torde icke föreligga. Däremot kunde jordremsan ifråga bliva till nytta för kronan nämligen såsom gemensam båt- och strandplats för de lägenheter, som vore avsedda att från egendomen upplåtas från område, beläget på andra sidan den förbi lägenheterna ledande landsvägen.

Domänstyrelsen har i förnyat yttrande i ärendet den 13 december 1926 biträtt länsstyrelsens senast uttalade ståndpunkt.

Av skäl, som i ärendet anförts, tillstyrker jag försäljning allenast i den omfattning länsstyrelsen föreslagit och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, *Departements-
chefen.*

att från kronoegendomen $\frac{3}{4}$ mantal Horn nr 6 i Rytterns socken av Västmanlands län må försäljas

dels till Snevringe härads väghållningsdistrikt det å den i ärendet företedda kartan med mörkröd färg utmärkta, för breddning av landsvägen avsedda område om 74.2 kvadratmeter av ägofiguren nr 29 mot en köpeskilling av 65 kronor och på villkor i övrigt, *att* området må tillträdas räknat från den 14 mars 1927, *att* köpeskillingen skall erläggas kontant vid tillträdet till länsstyrelsen i länet samt *att* väghållningsdistriktet skall vara skyldigt att, till dess marken i fråga utlagts till allmän väg, tillåta fri utfartsväg över densamma;

dels ock till Strömsholms mejeriförening u. p. a. det område, som å nämnda karta omfattar ägofiguren nr 30 och återstående delen av ägofiguren nr 29 om tillhoppa 1,325.8 kvadratmeter, mot en köpeskilling av 1,130 kronor samt under villkor i övrigt, *att* området må tillträdas räknat från den 14 mars 1927, *att* köpeskillingen skall erläggas kontant vid tillträdet till länsstyrelsen i länet samt *att* föreningen skall uppsätta och för framtiden underhålla lämpligt stängsel i områdets gräns mot kronoegendomen.

20:o.

Redan tidigare har fråga varit uppe om försäljning av kronoegendomen 1 mantal Virsta nr 1 i Björskogs socken av Västmanlands län. Med riksdagens medgivande beslöt nämligen Kungl. Maj:t den 17 juni 1921, att egendomen skulle under i beslutet närmare angivna villkor och förbehåll försäljas i tre lotter. I anledning därav vidtog också domänstyrelsen anbefallda försäljningsåtgärder. Då emellertid antagligt anbud ej kunde erhållas, kom

[20.]
Virsta nr 1
i Västman-
lands län.

någon försäljning ej till stånd. Egendomen har därför upplåtits på förnyat arrende mot en årlig arrendeavgift av 900 kronor. Nu löpande arrendeperiod utgår den 14 mars 1927; men har domänstyrelsen gått i författning om skötsel och vård av egendomen till den 14 mars 1928.

I skrivelse den 23 oktober 1926 har domänstyrelsen ånyo underställt Kungl. Maj:ts prövning frågan om egendomens försäljning.

Såsom framgår av Kungl. Maj:ts proposition den 11 februari 1921, nr 87 punkt 7, består egendomen av två särskilda, 3 kilometer från varandra belägna skiften, nämligen huvudgården jämte egendomens utmark samt skiftet Kronängen. Huvudgården är belägen 6 kilometer från Köpings stad och 3 kilometer från Valskogs järnvägsstation. Hela egendomen har en areal av 63.587 hektar därav, 31.586 hektar åker, 0.538 hektar äng, 31.085 hektar avrösningsjord och 0.378 hektar impediment. Från Åkerbo häradsallmanning, däri egendomen har del, åtnjutes i årlig utdelning in natura 4 å 6 kubikmeter virke.

Av förenämnda proposition inhämtas vidare bland annat följande.

Under åren 1918 och 1919 hade å egendomen hållits arrendeuppskattning. Uppskattningsmännen hade då framhållit egendomens otillfredsställande och otidsenliga åbyggnader, vars upphjälpande ansetts draga en kostnad av omkring 36,000 kronor förutom erforderligt virke, åkerjordens av naturen visserligen icke vanlottade beskaffenhet men till avsevärd del för nöjaktig torrläggning och därav följande möjlighet för allmän förbättring ogynnsamma belägenhet samt slutligen egendomens på grund av åkerinnehavets fördelning i två från varandra vitt skilda områden kostsamma brukning, vilken senare olägenhet, även om de förstnämnda skulle kunna tänkas överkomliga, alltid komme att kvarstå som en i hög grad inkomstminskande faktor. Med hänsyn härtill hade uppskattningsmännen ansett sig böra avstyrka egendomens fortsatta utarrendering såsom icke ens i framtiden bärande samt föreslå egendomens försäljning.

Vid berörda arrendeuppskattning hade egendomen uppdelats i lotter enligt två försäljningsalternativ. Enligt alternativ I skulle egendomen försälas i tre lotter, nämligen *huvudgården*, vilken å en av förste lantmätaren N. Th. Schönström utförd kopia av en av extra lantmätaren Oscar Larsson år 1917 upprättad karta över inägorna till egendomen betecknats med litt. Ca, innehållande en areal 23.346 hektar, därav 16.036 hektar tomt och åker, 0.384 hektar äng, 6.592 hektar avrösningsjord och 0.334 hektar impediment, samt saluvärderad till 22,190 kronor, därav 8,763 kronor för växande skog, *egendomens egentliga skogsmark*, å kartan betecknad med litt. Cc, med en areal av 21 hektar och saluvärderad till 38,370 kronor, därav 36,687 kronor för växande skog, ävensom *Kronängen*, å kartan betecknad med litt. Cb, innehållande en areal av 19.241 hektar, därav 15.550 hektar åker, 0.154 hektar äng, 3.493 hektar avrösningsjord och 0.044 hektar impediment, samt saluvärderad till 25,135 kronor, därav 12,904 kronor för växande skog och 1,000 kronor för egendomens andel i Åkerbo häradsallmanning.

Enligt det andra försäljningsalternativet, alternativ II, skulle egendomen uppdelas i fyra försäljningslotter, nämligen *huvudgården* och *egendomens*

egentliga skogsmark, vilka vardera skulle utgöra en lott av samma omfattning som enligt alternativ I, en lott bestående av *den del av Kronängen*, som å kartan betecknas med litt. Cba, innehållande en areal av 8.789 hektar, därav 6.893 hektar åker, 0.154 hektar äng, 1.734 hektar beteshagar och 0.008 hektar impediment, samt saluvärderad till 10,725 kronor, därav 5,554 kronor för växande skog och 500 kronor för andel i häradsallmanningen, ävensom en lott, utgörande den återstående *delen av Kronängen*, å kartan betecknad med litt. Cbb, med en areal av 10.452 hektar, därav, 8.657 hektar åker, 1.759 hektar beteshagar och backar och 0.036 hektar impediment, samt med ett saluvärde av 14,505 kronor, därav 7,350 kronor för växande skog och 500 kronor för andel i häradsallmanningen.

Uppskattningsmännen hade förordat egendomens försäljning enligt alternativ I, vilket skulle innebära, att Kronängen skulle försälas i odelat skick.

I propositionen föreslog Kungl. Maj:t, att riksdagen måtte medgiva, dels att Kronängen med egendomens andel i häradsallmanningen finge försälas såsom en lott enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar dels ock att egendomen i övrigt finge å offentlig auktion under de i Kungl. Maj:ts brev den 29 maj 1874 stadgade villkor såsom en lott försälas till den högstbjudande, allt under i propositionen närmare angivna villkor och förbehåll. Detta förslag blev av riksdagen bifallet.

Såsom jag förut nämnt, förföll emellertid frågan om egendomens försäljning, enär vid försäljningsutbud antagligt anbud ej erhöles.

Med hänsyn till egendomens arrendeledighet den 14 mars 1927 har emellertid år 1924 ny arrendeuppskattning hållits å egendomen.

Uppskattningsmännen hava ansett, att de skäl för en försäljning av egendomen, som framfördes vid 1918 och 1919 års arrendeuppskattning å egendomen, alltjämt talade för en sådan åtgärd. Till ytterligare stöd härför framhålles, att åbyggnaderna under senare tiden ytterligare försämrats.

För bedömande av lämpligaste sättet för egendomens uppdelning för försäljning hava uppskattningsmännen upplyst, att av Kronängen lotten litt. Cba brukades av ägaren till den i öster angränsande lägenheten Raknöäng eller Ryttnästarevreten, C. G. Sköld, att lotten litt. Cbb nyttjades av ägaren till den söder och väster därom belägna egendomen $\frac{11}{100}$ mantal Borsingby nr 1 och $\frac{1}{3}$ mantal Borsingby nr 2, P. J. Ljung, samt att bemälda personer anhållit att få köpa var och en sin arrendelott för utökning av nu ägd mark, vilken för vardera utgjorde 28 tunnland åker och enligt uppskattningsmännens förmenande vore för ringa för att en familj därå skulle kunna erhålla sin bärgning.

Med förordande av bifall till nu nämnda ansökningar hava uppskattningsmännen föreslagit en försäljning av egendomen enligt ovannämnda alternativ II, därvid följande saluvärden åsatts de skilda lotterna, nämligen för lotten litt. Ca 17,560 kronor, därav för växande skog 5,912 kronor, för lotten litt. Ce 27,845 kronor, därav för växande skog 26,161 kronor, för lotten litt. Cba 7,665 kronor, därav för växande skog 2,679 kronor, samt för lotten litt. Cbb 10,080 kronor, därav för växande skog 3,560 kronor.

Köpare av lotten litt. Ca borde äga bekomma det foder, som egendomens

arrendator kontraktssenligt hade att lämna vid avträdet, nämligen 4,100 kilogram hö, 4,100 kilogram råghalm och 3,800 kilogram havrehalm, vilket foderparti inräknats i saluvärdet för lotten med 281 kronor.

Egendomens andel i Åkerbo häradsallmänning, vars kapitaliserade värde beräknats år 1919 till 1,000 kronor och år 1924 till 600 kronor, föresloges skola tilldelas lotterna litt. Cba och Cbb till hälften var, vadan i saluvärdet för vardera lotten för denna förmån upptagits ett belopp av 300 kronor.

Vid försäljningen av lotten litt. Ca, som borde utbjudas till den högstbjudande, borde förbehåll göras dels om rätt för köpare av lotten litt. Ce att mot skyldighet att deltaga i vägunderhåll som utfartsväg begagna den å kartan med ägofigur nr 15 betecknade mark och förstnämnda lotts väg till landsvägen, dels ock om rätt för förre kronoarrendatorn J. E. Jonssons ogifta dotter Vilhelmina Jonsson att under sin livstid avgiftsfritt hava en Jonsson tillhörig stugubyggnad kvarstående å lotten och begagna densamma. Lotten litt. Ce borde hembjudas Björskogs kommun och, om kommunen icke önskade köpa densamma, utbjudas å offentlig auktion. Vid försäljningen av samma lott borde Björskogs skytteförening förbehållas rätt att fortfarande få för skjutbana disponera ett område å lotten om cirka 0.13 hektar, varom tillstånd lämnats genom domänstyrelsens skrivelse till länsstyrelsen den 10 september 1909 och sedermera genom nytt rörande egendomen utfärdat arrendekontrakt. Lotterna litt. Cba och Cbb borde upplåtas enligt kungörelsen den 17 oktober 1913 (nr 271) med hembuds rätt för nuvarande innehavare; och borde vid försäljningen av lotten litt. Cba förbehåll göras om rätt för innehavare av lotten litt. Cbb att mot skyldighet att deltaga i vägunderhåll som utfartsväg till landsvägen begagna den i västra gränsen av lotten litt. Cba löpande vägen.

Länsstyrelsen ävensom vederbörande *överjägmästare* hava icke haft något att erinra emot det sålunda av uppskattningsmännen uppgjorda försäljningsförslaget.

Domänstyrelsen har anfört följande. Styrelsen hade lämnat Björskogs kommun tillfälle att yttra sig rörande förslaget om kommunens inköp av lotten litt. Ce. Sedan kommunen avböjt erbjudande i sådant hänseende, hade styrelsen, enär två Uppsala universitet tillhöriga hemman angränsade kronoegendomen, gjort förfrågan hos universitetet, huruvida något förvärv av egendomen eller del därav kunde för universitetets räkning anses böra ifrågakomma. Till svar härå hade universitetets drätsel nämnd förklarat, att nämnden, under förutsättning av Kungl. Maj:ts medgivande därtill, vore villig att för universitetets räkning inköpa förenämnda lott litt. Ce för en köpeskilling av 25,800 kronor, under förbehåll dock antingen att någon ytterligare avverkning av skogen å lotten icke skett, sedan densamma i oktober 1919 värderades av vederbörande jägmästare, eller att, om sådan avverkning skett, det erbjudna beloppet minskades med det i viss ordning beräknade värdet av vad som avverkats.

Enligt meddelande av jägmästaren hade å lotten litt. Ce sedan oktober 1919 företagits avverkning av skog till ett i sagda ordning uppskattat värde av 3,001 kronor, vadan värdet å ägolotten, som vid 1924 års värdering upptagits till 27,845 kronor, med nuvarande skogstillgång skulle utgöra i runt tal 24,850 kronor. Då 1924 års värdering kunde anses väl hög för nuvarande förhållanden, ansåge styrelsen den av universitetets drätsel nämnd erbjudna ersättningen, som med omkring 2,000 kronor understege nämnda värdering, kunna vara skälig.

I detta saluvärde å lotten inginge ej någon del av värdet av kronoegendomens andel i Åkerbo häradsallmänning. Enligt försäljningsförslaget skulle nämligen denna andel fördelas mellan lotterna litt. Cba och Cbb. Enligt gällande bestämmelser om ägostyckning vore en dylik uppdelning emellertid icke medgiven. På grund härav måste varje försäljningslott erhålla andel i ovan nämnda allmänning. Av dennas uppskattade värde, 600 kronor, torde en fjärdedel kunna antagas belöpa på varje lott. Saluvärdena å envar av lotterna litt. Ca och Cc borde därför förhöjas med 150 kronor, varemot saluvärdena å vardera av lotterna litt. Cba och Cbb borde minskas med samma belopp. Med tagen hänsyn härtill hade domänstyrelsen följaktligen ansett, att lotterna borde åsättas följande saluvärden, nämligen lotten litt. Ca 17,710 kronor, lotten litt. Cc i jämnat tal 23,000 kronor, lotten litt. Cba 7,515 kronor samt lotten litt. Cbb 9,930 kronor.

Domänstyrelsen, som i övrigt icke hade något att erinra mot föreliggande förslag, erinrade slutligen, att Kungl. Maj:t den 25 juni 1926 medgivit egendomens arrendator att för egendomen söka och vinna delaktighet i odlingslån för utförande av ett torrlägningsföretag, benämnt Östtuna torrlägningsföretag, med skyldighet för arrendatorn att, därest lån beviljades, gälda de under återstående arrendetid å egendomen belöpande annuiteter å lånet.

De av domänstyrelsen i enlighet med Kungl. Maj:ts brev den 30 april 1926 tillkallade *sakkunniga* ifråga om vissa kronoegendomars lämplighet för styckning till mindre jordbruk hava besiktigt egendomen och icke funnit något att erinra mot den föreslagna styckningen därav.

Emot det av domänstyrelsen framlagda förslaget till egendomens försäljning har jag intet att erinra och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

Departements-
chefen.

att, sedan kronoegendomen 1 mantal Virsta nr 1 i Björskogs socken av Västmanlands län blivit genom vederbörlig lantmäteriförrättning fördelad i förenämnda fyra med litt. Ca, Cc, Cba och Cbb betecknade lotter, *lotten litt. Ca* må försäljas å offentlig auktion till den högstbjudande under de i brevet den 29 maj 1874 stadgade villkor med tillträdesrätt den 14 mars 1928 och med rätt att bekomma det foder, som arrendatorn av egendomen har att vid avträandet utan ersättning lämna, samt med förbehåll *att* förre kronoarrendatorn J. E. Jonssons ogifta dotter Vilhelmina Jonsson under sin livstid må avgiftsfritt hava å ägolotten kvarstående och begagna en Jonsson tillhörig stugubyggnad, *att* ägolottens köpare skall ansvara för gäldande av därå belöpande annuiteter å odlingslån för Östtuna torrlägningsföretag, samt *att* köparen av litt. Cc skall äga att mot deltagande i vägunderhåll till utfartsväg nyttja ägofigur nr 15 av lotten litt. Ca och dennas utfartsväg till allmänna landsvägen,

lotten litt. Cc må försäljas till Uppsala universitet mot en köpeskilling av 23,000 kronor, under villkor att ägolotten säljes i det skick den vid tillträdet befinnes, att köpeskillingen vid tillträdet kontant erlägges till länsstyrelsen i länet, att köparen äger rätt att såsom utfartsväg nyttja ägofigur nr 15 av lotten litt. Ca samt dennas utfartsväg till allmänna landsvägen mot deltagande i vägunderhåll, att Björskogs skytteförening må på enahanda villkor, som hittills gällt, tillsvidare med sex månaders ömsesidig uppsägning för skjutbana disponera ett till densamma nu upplåtet område om cirka 0.13 hektar, att köparen skall svara för de å ägolotten för tiden efter tillträdesdagen belöpande onera och utskylder, samt att köparen ensam skall vidkännas med lagfart å fånget och övriga med köpet förenade kostnader, samt

lotterna litt. Cba och Cbb må var för sig försäljas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahems-lägenheter från kronoegendomar dels med förbehåll om skyldighet ej mindre för ägolotternas köpare att till lika del vidkännas kostnaderna för det ägolotterna berörande vattenavledningsföretaget Barkarö—Åsta—Granö, än även för köpare av lotten litt. Cba att mot deltagande i vägunderhåll lämna köpare av lotten litt. Cbb rätt till fri utfartsväg mot allmänna landsvägen över den i köpet av lotten litt. Cba ingående vägdelen i dess västra gräns, dels ock med hembuds rätt beträffande lotten litt. Cba för lottens nuvarande arrendator, ägaren av lotten angränsande lägenheten Raknöäng eller Ryttmästarevreten, C. G. Sköld, och beträffande lotten litt. Cbb för dess nuvarande arrendator, ägaren av förenämnda, lotten angränsande hemmanen Borsingby nr 1 och 2, P. J. Ljung.

21:o.

[21.] Sedan domänstyrelsen den 13 juni 1924, med anledning av ansökning från ett flertal personer att förvärva mark från den till Strömsholms kronopark hörande Köpings Djurgård, av Kungl. Maj:t bemyndigats att låta uppgöra förslag till styckning i lämpliga ägolotter av nämnda fastighet, har på styrelsens föranstaltande domänintendenten i Västmanlands m. fl. län med biträde av vederbörande distriktslantmätare, jägmästare och uppskattningsmän uppgjort förslag till fastighetens styckning samt värdesatt de olika styckningslotterna.

Köpings
Djurgård
under Strömsholms kronopark i Västmanlands län.

Av värderingsinstrumentet och övriga handlingar i ärendet, däribland en av distriktslantmätaren Pehr Båth år 1924 upprättad karta över Djurgården av Köpings stad, inhämtas, bland annat, följande.

Området, som innehåller en areal av 39.20 hektar, varav 0.48 hektar mark till vägar, utgör en del av tidigare till Strömsholms hingstdepå anslagna utmarker, vilka 1914 ställdes under skogsstatens vård för att förvaltas tillsammans med övriga delar av Strömsholms kronopark. Området omgives å alla sidor av marker, tillhörande mindre jordägare. De övre centrala delarna av området upptagas av stenig, högre belägen skogsmark, vilken åt alla håll övergår i mera stenfria skogs- och ängsmarker, varav i sydöstra hörnet en trekantig ägöfigur upptagits till åker. Marken å ängs- och åkerjordarna utgöres av bördig lermylla. Betet är allmänt taget gott. Taxeringsvärdet utgjorde 1925 9,100 kronor. Genom väg av samfällid natur, inlöpande i områdets norra och, med förgrening, södra delar, står området, som är beläget omkring 3 kilometer i sydlig riktning från Köpings stad, i förbindelse med staden.

Uppskattningsmännen, som ansett området icke vidare böra bibehållas i kronans ägo på grund av dess obetydliga skogsvärde och omfattning samt belägenhet avsides från kronans övriga utmarker inom orten, hålla före, att detsamma efter uppdelning i lämpligt avvägda lotter väl ägnade sig för försäljning till bostads- och mindre jordbrukslägenheter, varför även talade närbelägenheten till Köpings stad. De hava förordat uppdelning av området i 8 lotter, vilka borde försälas till den högstbjudande jämlikt Kungl. Maj:ts brev den 29 maj 1874. Nämda lotter hava föreslagits skola erhålla nedanstående arealer samt salu- och arrendevärden:

Lottens littera	Åker hektar	Ängsmark hektar	Skogsmark och impe- diment hektar	Summa hektar	Salu- värde kronor	Arrende- värde för år kronor
A	—	1.—	3.400	4.400	1,565	50
B	—	0.758	3.632	4.390	1,465	50
C	—	0.099	5.831	5.930	3,700	35
D	—	0.516	4.224	4.740	1,625	50
E	—	—	3.620	3.620	2,260	50
F	—	—	5.300	5.300	3,505	50
G	—	—	5.260	5.260	3,060	50
H	1.050	0.093	3.937	5.080	3,325	50
	1.050	2.466	35.204	38.720	20,505	385

Såsom samfällid har avsatts den till vägar avsedda marken.

Enligt kammarkollegiets beslut den 23 oktober 1917 hava kronojordlägenheterna Byslätten, Djurgården och Köpingsön i kronans jordebok sammanförts till en enhet och däri upptagits som en jordlägenhet under benämning Köpingskomplexet Norra nr 1, beläget inom den jämlikt Kungl. Maj:ts brev den 25 januari 1918 med Köpings stad införlivade Köpings socken.

Mot uppskattningsmännens styckningsförslag och värdesättningar har vare sig *länsstyrelsen* eller *domänstyrelsen* haft något att erinra.

Den 30 januari 1926 har domänstyrelsen anbefallts att, sedan drätselkammaren i Köping satts i tillfälle att i ärendet avgiva yttrande, till Kungl.

Maj:t inkomma med utredning, huruvida och i vad mån bestämmelser till förhindrande av ett olämpligt bebyggande borde träffas vid försäljningen av ifrågavarande område.

Med anledning härav har *domänstyrelsen* med skrivelse den 13 januari 1927 överlämnat av drätselkammaren förebragt utredning i ämnet. Styrelsen, som icke haft något att erinra mot densamma, hemställer, att såsom villkor för försäljningen bestämmes, att köpare skall vara skyldig att vid bebyggande av sitt ägoområde inhämta byggnadsnämndens i Köping godkännande beträffande byggnadernas utseende och belägenhet.

Departements-
chefen.

Av skäl, som uppskattningsmännen anfört, tillstyrker jag försäljningsförslaget och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att, sedan den till Strömsholms kronopark hörande Köpings Djurgård uppdelats i ovan omförmälda åtta lotter, desamma må var för sig med angivet område å offentlig auktion till den högstbjudande försäljas under de i brevet den 29 maj 1874 stadgade grunder med tillträdesrätt vid köps avslutande och under villkor i övrigt,

att å lotterna befintliga kronan ej tillhörande byggnader icke ingå i försäljningen,

att köpare skall vid bebyggande av sitt ägoområde inhämta byggnadsnämndens i Köping godkännande beträffande byggnadernas utseende och belägenhet,

att köpare av lotten litt. A tillförbindes medgiva köpare av lotten litt. B fri utfartsväg efter litt. A:s norra rågång till mötande gemensam väg,

att köpare av lotten litt. F tillförbindes medgiva köpare av lotten litt. C fri utfartsväg efter lotten litt. F:s östra rågång till mötande gemensam väg, samt

att köparna av lotterna litt. B och C äga rätt till fri utfartsväg över respektive lotterna litt. A och F enligt vad förut angivits.

22:o.

[22.]
Storbyn nr 11
litt. DL i
Gävleborgs
län.

Vid den 2 juni 1925 fastställt laga skifte å inägor och hemskog till Färila sockens stora skifteslag med därtill hörande byalag i Gävleborgs län erhöll Kungl. Maj:t och kronan såsom ägare av förra militiebostället 3 öres-20 penningland krono Storbyn nr 11 litt. DL (11³) ett inägo- och ett skogsskifte, belägna från varandra på ett avstånd av cirka 15 kilometer.

Till jägmästaren i Västra Hälsinglands revir har lägenhetsägaren Per Olsson, Lillbyn per Färila, ingivit ett anbud å nämnda inägoskifte, lydande å 1,700 kronor.

Ifrågavarande inägoskifte är beläget 1 kilometer söder om Färila kyrka och omfattar, enligt en av distriktslantmätaren Hjalmar Kärllin år 1926 tagen kopia av en vid omförmälda laga skifte använd karta med beskrivning, 5.628 hektar, varav 4.131 hektar åker, 0.695 hektar äng, 0.798 hektar avrösningsjord samt 0.004 hektar impediment. Åbyggnader saknas.

Området är utarrenderat till Per Olsson för tiden den 14 mars 1926 till den 14 mars 1928 mot ett årligt arrende av 80 kronor.

Vederbörande *jägmästare* och *överjägmästare* anse det erbjudna priset skäligt och förorda försäljningen av ifrågavarande inägoskifte på grund av detsammans isolerade läge.

Jämväl *domänstyrelsen* tillstyrker försäljning.

Beträffande ifrågavarande egendoms kamerala ställning har från domänstyrelsen meddelats följande upplysningar:

I skrivelse den 9 december 1892 hemställde domänstyrelsen, att de till förut nämnda boställe hörande båda utskogsskiftena samt det mellan Töva och Hova byar belägna skogsskiftet med en sammanlagd areal av 375.1 hektar måtte såsom kronopark åt staten bibehållas samt hemmanet i övrigt efter skedd mantalsfördelning försäljas.

Genom brev den 20 januari 1893 förordnade Kungl. Maj:t, att ovannämnda tre skogsskiften skulle vid arrendetidens slut från hemmanet avskiljas för att ställas under skogsstatens omedelbara vård och förvaltning samt att hemmanet i övrigt skulle försäljas.

Enligt länsstyrelsens i Gävleborgs län utslag den 16 november 1893 åsattes de till kronan undantagna skogsskiftena $\frac{92}{384}$ mantal och den till försäljning avsedda delen $\frac{58}{384}$ mantal. Sistnämnda fastighet blev sedermera försäld.

Den 21 december 1896 beslöt domänstyrelsen, att den under skogsstaten ställda delen av hemmanet skulle benämnas kronoparken Storbyn.

Såsom ägare av kronoparken Storbyn har staten vid förut omförmälda, den 2 juni 1925 fastställda laga skifte erhållit vissa markområden, vilka av domänstyrelsen ansetts skola tilläggas kronoparken.

Med biträdande av förevarande förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t *Departement-* måtte föreslå riksdagen medgiva, *chefen.*

att förberörda inägoskifte av kronohemmanet 3 öres-20 penningland Storbyn nr 11 litt. DL (11²) i Färila socken, Gävleborgs län, må fränskiljas stamhemmanet och försäljas å offentlig auktion till den höstbjudande på i brevet den 29 maj 1874 omförmälda villkor och med tillträdesrätt den 14 mars 1928.

Statsrådets övriga ledamöter instämman i vad departementschefen hemställt i de under 1:0—22:0 här ovan antecknade ärenden.

Kungl. Maj:ts proposition Nr 166.

Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämnar bifall till vad departementschefen hemställt samt förordnar, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Joh:s Thygesen.